

Ἐκ τοῦ ὄρον τοῦ ἑνὸς τῶν δέοντος ἐπερωτηθέντων καὶ ὁ ἄλλος ὡφελεῖται.

καὶ ὁ ἄλλος ὡφελεῖται] Τοῦ Νικαέως. Εἴτε κοινωνίς εστιν, εἴτε μή, καὶ ἡ αἵνια, ὡς νομίζω, ὅτι ὁ δοκοῦσι πρόσωπον οἱ δύο ὅσοι ὀπιουντανδί, ὡς καὶ ἔεις ἐνος συναλλαγμάτος γενόμενοι καὶ τὸ αὐτὸν καὶ ἐν πρᾶγμα ἐπερωτήσαντες, καὶ ὥσπερ εἰς ἀπῆγος τὸ χρεωτούμενον, ἡλευθέρους τῆς ἐνοχῆς τοῦ ἔνοχον, οὐτως καὶ ὄρον ἐπαγγών ἀποδοθέντος τοῦ ὄρον τὸν ὅμοσαντα τῆς ἐνοχῆς απολυεῖ, ὁ γάρ ὄρος, ὡς φησιν τὸ κα. κεφ. ἀντί καταβολῆς εστιν. ἀναγνωθεὶ καὶ τὸ τελευταῖον κεφαλαιον τοῦ κ. τιτ. τοῦ κα. βιβ. ἀναγνάναιον, καὶ βιβ. ια'. τιτ. α'. κεφ. κα. ια'. καὶ πρόσοχες ἐκείνῳ, καὶ μὴ τῷ ἔξης. [Sch. z. III. 173.]

Ἐὰν περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος ὁμοίουσι πολλαὶ ἀγωγαί, καὶ μιᾶς ἐναχθεὶς ὀμόσω, ἔχω παραγραφὴν ὑστερον ταῖς ἄλλαις ἐναγόμενος. ἐτέρᾳ γάρ ἀγωγῇ ἐτέραν ἀναφέται. οἷον ἐνθα τις ἐναχθεῖς τῇ περὶ μανδάτον, ἢ τῇ περὶ διοικήσεως, ἢ τῇ περὶ κοινωνίας ἀγωγῇ, ἢ δὲ ἐκκοπὴν δένδρων τῇ περὶ μισθώσεως ὀμόσαι, καὶ ὑστερον περὶ τῶν αὐτῶν ἐνάγεται τῷ γενικῷ ἐπ' αὐταῖς λόγῳ, ἢ τῇ περὶ δένδρων κιλοπιαιν ἐκτομῆς ἀγωγῇ, ἢ τῷ Ἀκονιλῷ, ἢ τῷ κονδὸν βίᾳ αὐτὸν κλάμι.

Ἐὰν περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος] Κυριλλου. Ιερὸν ιδικὴν ἀγωγὴν ὑπὲρ τῆς αὐτῆς αἵνιας ἐπαγγέλη ὄρον, οὐ δύναται κανεὶν κέρτον κονδικτίκον. ὁ ὁμόσας, μηδέποτε, οὐν ἀναιρεῖ τὴν φούρτην ἣ τὸν φοντοῦθν κονδικτίκον. ὁ κολανός τῇ λοιπῇ ἐναχθεῖς δια τοῦ καρποῦ δένδρον καὶ ὀμόσας ἐλευθεροῦνται τῆς δέ ἀρρύθμοντος συντάσιος, ἢ τοῦ Ἀκονιλού, ἢ τοῦ ἵπτεροδίκου κονδὸν βίᾳ αὐτὸν κλάμι. [Sch. a. III. 173.]

Σημείωσαι κανονίζων, ὅτι δοάκις ἡ αὐτὴ αἵνια καὶ ξητησίς κανεῖται τῆς ἀγωγῆς, περὶ ης ὁ ὄρος ἐδόθη, χώρα τῇ παραγραφῇ γίνεται, καὶ ἔτερον τις κανὴ ἀγωγῆν, μηδὲν νομίζει δὲ τούτῳ ἐπὶ τῶν βίων φίδε μόνον ἀγωγῶν εἰναι· τὸ αὐτὸν γάρ ἔστι καὶ ἐπὶ τῶν στρικτῶν ἀγωγῶν. εἶπον γάρ σοι κανονίζων, ὅτι δοάκις ἡ αὐτὴ αἵνια καὶ ξητησίς ὑπάκειται τῆς ἐναγγῆς, περὶ ης ὁ ὄρος ἐδόθη, χώρα γίνεται παραγραφῆς. φησὶ δὲ καὶ ὁ Παῦλος ἐν τῷ μ. διγ. τοῦ παρόντος τίτλοι, οὐν ὀμόσας ὁ ὁρέος οὐ μόνον ἐντιὼν τίτλει παραγραφῆς, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐνέργον ἐλευθεροῦ. εἰ δέ καὶ ποιητὴ γίνεται ἐπερωτηθεῖς, δύναται καὶ περὶ ταῦτης πασάν τοῦ ἀποτοσ ἐναγγέμενος τῇ ἔξι στρικτῶν χρήσασθαι τοῦ ὄρον παραγραφῆς. τοούσιον καὶ ἐπὶ τῶν στρικτῶν ἀγωγῶν χώραν ἔχει το νομίμον. [Sch. a. III. 173. sq.]

Ἐν αὐχθεὶς τῇ περὶ μανδάτον] Οἶον μέλλων τις ἀποδημῆσαι μακραν ἐνετείλατο μοι τὸ αὐτοῦ διοικήσιον πράγματα. ὑστερον στρικτῶν ἐκίνησε κατ' ἔμοι τὴν μανδάτη λέγων· ἐνετείλαμέ σοι διοικήσαι τὰ ἔμα, καὶ δος μοι λόγον τῆς διοικήσεως. ἀμοσος ἔγω, ὅτι οὔτε ἐντολὴν ἔχον, οὐδὲν διοικησατά τὰ σύν πράγματα. μετὰ τὸν ὄρον τὸν ἔμοι ἡλθεν αὐθις κανῶν κατ' ἔμοι τὴν νεγοτίσουμεν ἐκβάλλω οὐν αὐτὸν διὰ παραγραφῆς λέγων, ἀλλ' εἰ μὴ ἀμοσα, οὐν οὐδὲ διοικησα πράγματα σα. ἡ τῇ περὶ κοινωνίας ἀγωγῆ ἐναχθεῖς τινὶ ἀμοσα, οὐν ὁδὲ ὁ ἀγρος ἔμοις ἔστι μονομεθών· εἶτα μετὰ τὸν ὄρον ἡλθεν κανῶν κατ' ἔμοι τὸ κοινωνίον διβιδοῦνδο. ἡ τῇ περὶ μισθώσεως ἀγωγῆ ἐναχθεῖς ὡς δενδροτομῆσαι ἀμοσα, οὐν οὐκ ἐλαῦσον μισθωθέντα ἀπὸ σού τὸν ἀγρον, ὃν φησί· εἶτα μετὰ τὸν ὄρον ἐκίνησε τὸ περὶ δενδροτομίας ἡ τοῦ Λούλλου. ἐνθα οὖν ἀγωγαὶ πολλαὶ περὶ τὸ αὐτὸν συνδιαιμάσι, τῆς μίας κανηθείσης αἱ ἄλλαι πανούσι. ἡ τις ἐνικθη ἡ μιᾶς τῶν εἰρημένων ἀγωγῶν, καὶ ἀμοσεν εἶτα μετὰ τὸν ὄρον ὁ ἐναγγῶν ἐκίνησε κοινωνίου, ἡ οὐχὶ τὴν γενικῷ λόγῳ λεχθεῖσαν ἀγωγὴν ἐκίνησεν, ὅλλα μετὰ τὸν ὄρον ἐκίνησεν ἀγωγὴν συντρέζουσαν, ὡς ἀναθεῖν εἴπομεν. [Sch. b. III. 174.]

Τοῦ Νικαέως. Περὶ τοῦ αὐτοῦ γάρ πράγματος, δομῆ κανεῖν ὁ ἐνεκεν τοῦ αὐτοῦ πράγματος κανῶν, καν τοὺς εγγράς ἀναλύει. φησὶ βιβ. ια'. τιτ. β. κεφ. ιβ'. Τότε ἀντιτείσται

Iusiurandum unius ex duobus reis promittendi, L. 28. §. 3.
et alteri prodest⁵⁾. D. XII. 2.

5) et alteri prodest] Nicaei. Sive socius est, sive non. Et ratio, ut opinor, haec est, quod duo rei stipulandi pro una persona habentur, tanquam et ex uno contractu facti, et unam eandemque rem stipulati. Et quemadmodum si unus petierit debitum, debitorem obligatione liberat, ita etiam, qui iusiurandum deferit, dato iureiurando eum, qui iuravit, obligatione absolvit. Iusiurandum enim, ut cap. 27. dicit, loco solutionis est. Legas et caput ultimum tit. 3. lib. 26. necessarium, et lib. II. tit. I. cap. 27. 17. eique adhaereas, nec vero sequenti.

Si eiusdem rei nomine⁶⁾ competent plures actiones, et una conventus iuravero, habeo praescriptio nem postea reliquis conventus. Una enim actio alteram tollit. Utputa si quis conventus actione mandati⁷⁾, vel negotiorum gestorum, vel pro socio⁸⁾, vel propter arbores succisas ex locato iuraverit, et postea ex iisdem causis conveniatur generali con dictione, vel actione arborum furtim caesarum, vel legis Aquiliae⁹⁾, vel interdicto quod vi aut clam. §. 4.

6) si eiusdem rei nomine] Cyrilli. Si is, qui speciale actionem movit, de eadem causa iusiurandum deferat, non potest movere certi condictionem. Qui iuravit, se non rapuisse, non tollit actionem furti, vel condictionem furtivam. Colonus locati actione conventus, quod arbores succiderit, si iuraverit, liberatur actione de arboribus succisis, vel actione legis Aquiliae, vel interdicto quod vi aut clam.

Nota, si regulam formare tibi vis, quoties eadem causa et quaestio movetur actionis, de qua iusiurandum datum est, locum exceptioni iurisiurandi fieri, licet alteram quis moveat actionem. Ne tamen existimes, hoc in bonae fidei solum actionibus locum habere: idem enim est et in stricti juris actionibus. Dixi enim tibi generaliter praecepti, quoties eadem causa et quaestio subest actionis, de qua iusiurandum datum est, locum fieri exceptioni. Dicit vero etiam Paulus in dig. 40. huius tituli, reum, qui iuravit, non sibi solum exceptionem parere, sed etiam pignus liberare. Si vero etiam poenam fortassis promiserit, potest et de hac ab actore conventus ex stipulatu uti iurisiurandi exceptione: eate nus etiam in stricti juris actionibus locum hoc ius habet.

7) si quis conventus actione mandati] Utputa peregre aliquis prefecturus longinque manda vit mihi, ut negotia sua gererem. Postea reversus egit adversus me mandati, dicens: mandavi tibi, ut negotia mea gereres, tuque reddes mihi rationem gestionis. Iuravi ego, me nec mandatum accepisse, nec negotia tua gessisse. Post iusiurandum meum rursus agebat adversus me negotiorum gestorum. Repello igitur ipsum exceptione, dicens, at nisi iuravi, me negotia tua non gessisse. Vel pro socio conventus ab aliquo iuravi, illum fundum meum esse in solidum: deinde post iusiurandum agit tecum communi dividundo. Vel actione locati conventus, quasi arbores succiderim, iuravi, me agrum, quem dicas, non conduxisse: deinde post iusiurandum egisti de arboribus succisis, vel ex lege Aquilia. Ubi igitur plures de eadem re concurrent actiones, una mota, ceterae cessant. Vel quis conventus est una supradictarum actionum, et iuravit: deinde post iusiurandum actor egit certi condictione: vel etiam certi condictione generali non egit, sed post iusiurandum instituit actionem concurrentem, ut supra diximus.

Nicaei. De eadem enim re agere videtur, qui eiusdem rei causa agit, etiam si actiones mutaverit. Dicit lib. 51. tit. 2. cap. 12.: Tunc opponitur exceptio, cum

e) Fabr. in marg. οὐτε pro οὐδέ.

ἡ παραγραφή, ὅτε τὸ αὐτὸν σῶμά ἔστιν, ἡ αὐτὴ ποσότης, τὸ αὐτὸν δίκαιον, ἡ αὐτὴ αἰτία τῆς κυνήσεως καὶ ἡ αὐτὴ τῶν πραγμάτων ἡ μέρεσις, οὐκέπι τούτην δέ τὴν αὐτὴν ποιότητα καὶ ποσότητα εἶναι τὸν πράγματος, ὡςτε μηδὲν ἀφαιρεθῆναι ἡ προστεθῆναι. [Sch. b. III. 174.]

ἢ τῇ περὶ κοινωνίας ἀγωγῇ] Τοῦ αὐτοῦ. Τυχόν γάρ κοινωνὸς ἦν, καὶ ἐναχθεὶς τῇ πρῷ σώμα καταδίκασε τὸν ἐναγούντα δικόσασ. εἰ γοῦν κινηθῆ καὶ αὐτὸν τὸ κομματίν διβιδούνδο, εἴτε μὴ τούτο κινηθεῖ ὁ προκαταδίκασθείς, ἄλλὰ τὸν κέρτον κονδικτίουν (ἀρμόζει γάρ οὗτος ἐπὶ παντὸς συναλλάγματος, ὡς βιβ. κγ'. τιτ. α. κεφ. θ.) καὶ οὐτως ἐκβιῃθῆσθαι τῇ τον ὄφου παραγραφῇ. τὸ αὐτὸν γενήσεται καὶ εἰ τὴν παραδάτην κινήσω κατὰ τίνος καὶ δικόση. πάλιν γάρ εἰ ἔλθω κινῶν τὸν κέρτον κονδικτίουν, ἐκβιῃθῆσομεν τῇ τον ὄφου παραγραφῇ, ὡς δοκῶν περὶ τῆς αὐτῆς αἰτίας ἐναγειν. [Sch. c. III. 175.]

ἢ τῷ ἀκοντίῳ] Σημείωσαι, πόσαις ἀγωγαῖς κατέχεται δενδροτομήσας ὁ κοιλωνός πόσης δὲ αὐτῶν ἀπαλλάττεται, εἰ καὶ μᾶλις τοιτον ἐναχθεὶς δικόση μὴ δενδροτομήσαι. φροντίζει καὶ ὁ Γάιος ἐν τῷ μεταβολή τῶν δικ. βιβ. τιτ. ζ. δικ. θ. ητοι βιβ. ξ. τιτ. ιερ. κεφ. θ., ὅτι δικόση δενδροτομήσας ὁ κοιλωνός δύναται μὲν ἐναχθεῖσι καὶ τῇ λοιπῇ καὶ τῇ ἀρβίσοντι φούστην καπεσάρουν, δρείλει δὲ ὁ ἀκτών μικρὸς τῶν εἰσηγηνῶν αρχεῖσθαι ἀγωγήν. Λοιπὸν δέ, ὅτι ἔξωτικὸς δενδροτομήσας πλέον τὸν κοιλωνόν δενδροτομήσατος τιμωρεῖται, ὡς ἔστι μαθεῖν ἐν τῷ εἰσηγημένῳ τῶν δικ. βιβ. τιτ. ζ. ἐν τοῖς ὑποκειμένοις τῷ τιτ. διγένεσις. εἰ θέλεις οὖν τὰ περὶ τούτων εἰδέναι πλατύτερον, αὐτὸν τὸν τίτλον ἀνάγνωθι. [Sch. d. III. 175.]

L. 28. §. 5. Ὁ δὲ δικόσας μὴ ἀρπάσαι, οὐ βοηθεῖται μετὰ D. XII. 2. ταῦτα ἐναγόμενος τῇ περὶ κλοπῆς εἰς τὸ διπλοῦν ἀγωγήν, ἐπειδὴ ἄλλο ἐστί· δύναται γάρ καὶ λάθρα κλέψαι.

§. 6. Ὁ μισθωτὸς τῇ περὶ μισθώσεως ἀγωγῇ ἐναχθεὶς διὰ τὸ κόψαι δένδρον καὶ δικόσας δένενθεροῦται τῆς περὶ δένδρων τομῆς καὶ τῆς περὶ βίας ἡ λάθρα ἀγωγῆς.

§. 7. Ἡ δικόσασ περὶ τῆς τῶν ἀνδρῶν πραγμάτων ὑφαιμέσεως οὐ βοηθεῖται ἐναγομένη τῇ περὶ τοῦ φαινομένου πράγματος ἀγωγῇ. ἡ δὲ δικόσασ, αὐτῆς εἶναι τὸ πρᾶγμα, βοηθεῖται ἐναγομένη τῇ περὶ τῆς ὑφαιμέσεως τοῦ πράγματος ἀγωγῇ. γενικῶς γάρ, ἔνθα διὰ πολλῶν ὀγωγῶν ἡ αὐτὴ ἡγητοῖς ἐστιν, εἰς δρόκος δοθεῖς συμβάλλεται.

ἢ δικόσασ περὶ τῆς τῶν ἀνδρῶν πραγμάτων ὑφαιμέσεως αὐτὸν ἀποκρίνοιται, ἐναγεῖται τῇ ἵν φέμ, εἰ μὴ ὀμοσέν, αὐτῆς τὸ πράγμα εἶναι. ἔνθα ἡ αὐτὴ ἡγητοῖς πικέσται, καν δι' ἄλλης ἀγωγῆς, χώρα τῇ παραγραφῇ. ὁ δικόσας μὴ καταδίκασθείη, εἰ τῆς ἰονδικάτουν σολούν οὐκ ἐνάγεται. ὁ δὲ δικόσας μὴ χρεωστεῖν ἐν τῆς ἰονδικάτουν σολούν, τῇ ἰονδικήτῃ ἐνάγεται. σημείωσαι τὸν κανόνα, ὅτι καν εἰτέραν κινήση τις, ἀγωγήν, καὶ μὴ ἔκεινην, ἐφ' ἡ τὴν ὄρχην δὲ δρόκος δένθη, χώρα τῇ παραγραφῇ· καὶ οὐτω μονον, εἰ τὴν αὐτὴν ἡγητοῖς ἔχει καὶ τὸ νῦν κινούμενον δικαιοτήτιον. [Sch. e. III. 175.]

§. 8. Τοιγαροῦν δὲ δικόσας μὴ κατακριθῆναι, βοηθεῖται ἐναγόμενος τῇ ἀπὸ τῆς κρίσεως ἴκανοδοσίᾳ ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου τοῦ περὶ πράγματος κεκριμένου. εἰ δὲ ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς ἴκανοδοσίας δικόσει μὴ χρεωστεῖν, οὐ βοηθεῖται δὲ ἐναγόμενος τῇ τοιαύτῃ ἀγωγῇ.

δὲ δικόσας μὴ κατακριθῆναι] Τοῦ Νικαίων. Οἷον ἔντει δικάσθεις δικόση μὴ κατακριθῆναι, βοηθεῖται ἐναγόμενος περὶ τοῦ πράγματος τοῦ κεκριμένου. εἰ δὲ ἀπὸ τῆς καταδίκης τοῦ πληρῶσαι τὸ χρέος δικόσει μὴ χρεωστεῖν, οὐ βοηθεῖται ἐναγόμενος. [Sch. f. III. 175.]

idem corpus est, vel eadem quantitas, idem ius, vel eadem causa actionis, et eadem rerum conditio. Non exigimus autem, eandem qualitatem et quantitatem esse rei, ita ut nihil deminutum aut adiectum sit.

8) vel pro socio] Eiusdem. Fortassis enim socius erat, et conventus actione pro socio condemnavit actorem iureiurando praestito. Si igitur moveatur adversus ipsum communī dividendo iudicium, sive potius non hoc movit condemnatus, sed certi conditionem: (competit enim haec ex omni contractu, ut lib. 23. tit. I. cap. 9.) ita quoque repelletur iurisurandi exceptione. Idem fieri et si mandati egero cum aliquo, et iuraverit: rursus enim si certi conditionem moveam, removebor iurisurandi exceptione, quippe videar de eadem causa agere.

9) vel legis Aquiliae] Nota, quot actionibus teneatur colonus, qui arbores succidit: quemadmodum autem his liberetur, si vel una harum conventus iuraverit, arbores se non succidisse. Dicit enim et Gaius lib. 47. Dig. tit. 7. dig. 9. seu lib. 60. tit. 16. cap. 9. si colonus succiderit arbores, et ex locato cum eo agi posse et arborum furtim caesarum, actorem vero una dictarum actionum contentum esse debere. Sciendum autem est, extraneum, qui arbores succiderit, severius, quam colonum, qui arbores succiderit, puniri, ut discipotest ex digestis, quae dicto libro et titulo continentur. Si velis igitur quae hic pertinent, plenius scire, ipsum titulum lege.

Qui autem iuravit, se non rapuisse, non adiuvatur posthac conventus actione furti in duplum, quia aliud est: potest enim et clam furtum admisisse.

Colonus locati actione conventus propter arbores succisas, si iuravit, liberatur actione arborum furtim caesarum et interdicto quod vi aut clam.

Quae iuravit, res mariti se non amovisse¹⁰⁾, non adiuvatur, si cum ea in rem agatur: quae vero iuravit, suam rem esse, adiuvatur conventa rerum amotarum actione. Generaliter enim, cum per plures actiones eadem quaestio movetur, unum iusiu randum datum proficit.

10) quae iuravit, res — non amovisse] Cyrilli. Quae iuravit, divertii causa rem se non amovisse, convenitur in rem actione, nisi iuraverit, suam rem esse. Ubi eadem quaestio movetur, licet per aliam actionem, locus est exceptioni. Qui iuravit, se non esse condemnatum, ex stipulatu iudicatum solvi non convenit. Qui autem iuravit, se dare non oportere ex stipulatione iudicatum solvi, iudicati convenitur. Nota regulam, quod, licet quis aliam actionem intendat, quam cuius nomine iusiu randum datum est, locus est exceptioni iurisurandi: idque solum, si eandem questionem habeat nunc motum iudicium.

Itaque qui iuravit, se condemnatum non esse¹¹⁾, adiuvatur iureiurando¹²⁾, si conveniatur ex stipulatu iudicatum solvi ex capite de re indicata¹³⁾. Si vero conventus¹⁴⁾ ex stipulatione iudicatum solvi iuraverit, se nihil debere¹⁵⁾, non adiuvatur conventus tali actione.

11) qui iuravit, se condemnatum non esse] Nicaei. Utputa si condemnatus iuraverit, se condemnatum non esse, adiuvatur conventus iudicati. Si vero ex stipulatu iudicatum solvi conveniatur, et iuraverit, se dare non oportere, non iuvatur.

f) Fabr. in marg. notat, in L. 14. D. de except. rei iud. legi personarum, προσώπων. ff) Dele δὲ αὐτὸν διενθετ.

*Τοῦ αὐτοῦ. Θεμάτιον, αὐτὸν τὸν πρωτότυπον δεδωκέα
τὴν ιουδικάτουν σόλονι. τί γάρ, ὅτι περὶ μηνητοῦ πράγματος
ἐνήγετο, καὶ ἡ ὑπόπτος, καὶ αἰτητήθη διὸ τοῦτο τὴν ιουδι-
κάτουν σόλον; εἰ οὖν ἐπηρέχθη αὐτῷ ὁ ὄφελος, καὶ ὥμοσεν,
ὅς οὐ κατεδίκασθη, βοηθεῖται ἐναγόμενος τῇ ἐξ στιπουλάτου
τῆς ιουδικάτουν σόλονι ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου τοῦ περὶ πράγμα-
τος κεκριμένου, οὐ μὴ ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου τοῦ οὐκ ἔσσω
ἀδερφένδευτον τὴν δίκην, ἢ οὐ ποιήσω δόλον. εἰ δὲ ἀπὸ τῆς
ἐξ στιπουλάτου τῆς ιουδικάτουν σόλονι ὅμοσει μὴ χρεωστεῖν,
οὐ βοηθεῖται ἐναγόμενος τῇ ιουδικάτῃ· εἰκὸς γάρ, αὐτὸν μὴ
δοῦναι μὲν τὴν ιουδικάτουν σόλονι, καταδίκασθῆναι δέ.
[Sch. f. III. 176.]*

*βοηθεῖται ταῖς αἰτίαις] Οἱ δεφερδεώντων τινά, καὶ μὴ δεδωκός
ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν ιουδικάτουν σόλονι, ἐναχθεῖς μετὰ τοῦτο τῇ
ιουδικάτῃ, ^{b)} ἐπομόσεται μὴ καταδίκασθῆναι, βοηθεῖται εἰς
τὸ μὴ ποιῆσαι ἕναντι τοῖς κεριμένοις, οὐ μὴ εἰς τὸ ^{b)} δε-
φερδεύειν τὸν πρωτότυπον. εἰ δὲ ἐπομόσεται μὴ χρεωστεῖν
ἐκ τῆς ιουδικάτουν σόλονι, ἐναχθεῖται τῇ ιουδικάτῃ. [Sch. g.
III. 176.]*

*ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου τοῦ περὶ πράγματος
κεκριμένουν] Οὐ μηρὶ ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου τούτου, ὅτι
οὐκ ἔσσω αὐτὸν ἀδερφένδευτον· τρία γάρ εἰσιν κεφαλαια τῆς
ιουδικάτουν σόλονι, ἐν μέρῃ, ὅτι τὸ ἕναντι ποιήσω τοῖς κεριμένοις,
ἔτερον δέ, ὃς οὐκ ἔσσω ἀδερφένδευτον τὸ πράγμα,
καὶ ἄλλο, ὃς οὐ μὴ ποιήσω δόλον. [Sch. h. III. 176.]*

*εἰ δὲ ἀπὸ τῆς κρίσεως] Στεφάνον. Ἔγὼ μὲν ἔθε-
ματιού την δεφερόσθαι μὴ δεδωκότα τὴν ιουδικάτουν σόλονι.
Θεόφιλος μέντοι ὁ μακαρίτης αὐτὸν ὑποτίθεται τὸν δεφερόσθαι
δεδωκότα τὴν ιουδικάτουν σόλονι. καὶ ἔχει λόγον ἡ τοιαύτη
παραδόσις· εἰ γάρ ⁱ⁾ ἐμφάνιεται τὸ ὄφελον, ὅτι τῆς ιουδικάτης κε-
μένης ^{k)} ὅμοσειν δὲ ἐναχθεῖς μὴ καταδίκασθαι· ἀλλὰ οὐν
καὶ δεφερόσθαι, τοῦτο ἔστιν δὲ λίχα μαρδάτου δεφερδεώντων
δεδωκότα ἕκανον, ἐνάγεται τῇ ιουδικάτῃ, ὃς ἔγραψεν τὸν δὲ
προκουραστόριθμον διγ. ξα. Πλαντού ὄφτῳ, ἦτοι βιβ. η. τιτ. β.
φησὶ γάρ, ὅτι κατὰ μαρδάτου ἐτέρουν τινός δοθεῖσι οὐκ ἐνάγε-
ται τῇ ιουδικάτῃ, πλὴν εἰ μὴ αὐτὸν ἐν ἔσμι σούαμ ἔδοθη προ-
κουραστῷ, ἢ τὸν πρωτότυπον εἶδος μὴ παρεργάκτω τὴν ιουδι-
κάτουν σόλονι τὴν ἀγάγην ἀνεδεξατο, ἢ ἀετον μαρδάτου τὸν
πρωτότυπον ἀνεφένδευσεν. [Sch. i. III. 176.]*

*ὅμοσει μὴ χρεωστεῖν] Όμοσε γάρ τυχόν μηδέποτε
δοῦναι τὴν ιουδικάτουν σόλονι. καὶ γοῦν τὴν ὀποιλυθήν,
ἐνάγεται τῇ ιουδικάτῃ· ὁ γάρ δεφερόσθαι παρεμβαλὼν ἔστιν
ὑπὲρ τοῦ πρωτότυπουν ὑποτίθεται τῇ ιουδικάτῃ, ἐν ὧ εἰδὼς τὸν πρω-
τότυπον μητὶ αὐτὸν παρασχόντων ἔστιν παρενέβαλε, καὶ μηδὲ
αὐτὸς ταυτηρὸν δέδωκεν. [Sch. k. III. 176. sq.]*

*‘Ο κλοπὴν ὅμοσας ὑποστῆναι, οὐ πάντως ἔχει
τὸν τῆς ἀπαιτήσεως λόγον.*

*ἐ κλοπὴν ὁ μόσας ὑποστῆναι] Μὴ ἐναντιωθῇ σοι
τὸ κείμενον ἐν τῷ κε., τῶν διγ. βιβ. τιτ. β. διγ. ιβ. ἔνθα
φησὶν ὁ Παῦλος, μὴ δινασθῶ τὸν κλέπτην ὄφον ἐπάγειν τῇ
κλοπὴν ὑπομεμεγκότι. ἐξ ἀνάγκης μὲν γάρ καὶ ἐν δικαιο-
ρίᾳ δὲ τὴν κλοπὴν ὑπομείνας οὐκ ὄμνυσον, ὅτι κλέπτης ἐστὶν δὲ
ἐναγόμενος. ἀμέλει καὶ τὴν φονὴν κινοῦμενην δὲ Παῦλος κατὰ
τὸ αὐτὸν δίγεστον ὑποτίθεται καὶ ἐξ αὐτεπιφορᾶς τὸν ὄφον
ἀπαιτούμενον. ἐξ ἀνάγκης μὲν οὐν, ὡς εἴπον, καὶ ἐν δικαιο-
ρίᾳ δὲ τὴν κλοπὴν ὑποστὰς οὐκ ὄμνυσον, ὅτι κλέπτης ἐστὶν δὲ
ἐναγόμενος. εἰ μέντοι ἐκ προαιτησίεςς δέξω δικαιοτητὸν ἐπών
ὅμοσει, τοῦ λεγούμενου κεκλορδεναι τὸν ὄφον ἐπάγοντος ⁱ⁾ αὐτῷ,
ωφελεῖται, δυναμενος λοιπὸν τὴν μὲν φονὴν, ἦτοι τὴν τὸν
ὄφον ἰμφάκτον παραχρῆμα κινεῖν· τὸν δὲ φοντιθρὸν πονδικτή-
πον, ὅτε δυνηθῇ δεῖται τὸν ἐπεγνωστὸν τὸν ὄφον, ὅτι ἔχει
τὸ πράγμα, ἢ ἐδιαπάντησεν, ἢ ἄλλως ἐπαγόστο τῆς τούτου νο-
μῆς, καὶ οὐδέποτα γέγονεν ἐν κατοχῇ τοῦ αὐτοῦ τοῦ ⁱⁱ⁾ πρά-
γματος δὲ τὴν κλοπὴν ὑπομεμηρέκαντα λεγόμενος, καὶ τὸν ὄφον
ἀποτέλεσας. τοῦτο γάρ ἔστιν, ὁ φησὶν ἐνταῦθα, ὅτι οὐ παρα-
χρῆμα καὶ τὸν φοντιθρὸν δύναται κινεῖν πονδικτίκον. ἀνά-
γνωθεὶ τὴν ἐν τῷ θέματι τοῦ λη. διγ. κειμένην παραχραφή,
διὰ τὴν ὡς εἴκος ἀναφυομένην ἀντιθεσιν ἦτοι ἐρωτησιν.
[Sch. l. III. 177.]*

g) Fabr. in marg. addit εἰ ante ἐπομόσεται, quod in textu deest. h) Fabr. in marg. addit μή, quod in textu deest.
i) Fabr. in marg. emendat καὶ γάρ, quod necesse non est. k) Fabr. in marg. emendat κινοῦμενης pro κειμένης. l) Sic
lego. Fabr. ἐπάγοντα. ii) Delendum τοῦ.

Eiusdem. Pone, ipsum principalem satisdationem iudicatum solvi dedisse. Quid enim, si rei mobilis nomine conveniebatur, et suspectus erat, ideoque satisdatione iudicatum solvi ab eo exigebatur? Si igitur delatum ei sit iuslurandum, et iuraverit, non condemnatum se esse, iuvatur, si conveniatur ex stipulatu iudicatum solvi, ex capite de re iudicata, non tamen ex capite ob rem non defensam, vel ob dolum malum. Si vero conventus ex stipulatu iudicatum solvi iuraverit, se nihil debet, non iuvatur, si conveniatur iudicati: nam verisimile est, ipsum quidem non satisdeditse iudicatum solvi, condemnatum autem fuisse.

12) ad iuvatur iure iurandum] Qui aliquem defendit, nec pro eo praestitit satisdationem iudicatum solvi, postea iudicati conventus, si iuraverit, condemnatum se non esse, in tantum adiuvatur, ut iudicatum facere non compellatur, nec vero ut principalem non defendat. Si vero iuraverit, se dare non oportere ex stipulatione iudicatum solvi, convenietur iudicati actione.

13) ex capite de re iudicata] Non tamen ex eo capite, quod non sinat eum indefensum: nam iudicatum solvi stipulationis tria sunt capita, unum, ut iudicatum faciam, alterum, ut rem non indefensam relinquam, tertium, ut dolus malus absit.

14) si vero conventus] Stephani. Ego quidem posui, quandam defensorem non satisdeditse iudicatum solvi. Theophilus contra beatae memoriae eum supponit defensorem, qui praestitit satisdationem iudicatum solvi. Et habet rationem eiusmodi traditio: si enim textus ipse ostendit, conventum iudicati actione iurasse, se non esse condemnatum: proinde etiam defensor, id est, qui citra mandatum defendit, si satisdederit, iudicati actione convenitur, ut didicisti tit. de procuratoribus dig. 61. Pauli, seu lib. 8. tit. 2. Dicit enim, eum, qui secundum mandatum alterius datus sit, non conveniri iudicati, nisi in rem suam procurator datus sit, vel cum sciret, principalem non satisdeditse iudicatum solvi, actionem suscepit, vel sine mandato principalem defenderit.

15) iuraverit, se nihil debere] Iuravit enim fortassis, nunquam satisdeditse se iudicatum solvi. Etiamsi igitur hac absolvatur, iudicati tamen convenitur: defensor enim, qui ultro se obtulit, convenitur iudicati, si cum sciret, nec ipsum principalem satisdeditse, liti se obtulit, quamvis nec ipse satisdationem praestitisset.

Qui iuravit, furtum sibi factum esse ¹⁶⁾, non L. 28. §. 9. omnino habet condictionem furtivam. D. XII. 2.

16) qui iuravit, furtum sibi factum esse] Non obstat, quod dicitur lib. 25. Dig. tit. 2. dig. 12. ubi dicit Paulus, non posse furem iuslurandum deferre furtum perpresso. Nam ex necessitate quidem et in iudicio furtum passus non iurat, furem esse eum, qui convenit est. Sane et furti actionem motam esse Paulus secundum idem digestum supponit, et iuslurandum relatum. Ex necessitate quidem igitur, ut dixi, et in iudicio furtum perpresso non iurat, furem esse, quem convenerit. Si tamen sua sponte extra iudicium iuslurandum ab eo, qui furtum fecisse dicitur, delatum praestiterit, iuvabitur poteritque ceterum vel furti agere, vel actionem in factum ex iureiurando statim movere: condictionem autem furtivam, cum probare poterit, eum, qui iuslurandum detulit, rem possidere, vel consumisse, vel aliter possidere desiisse, neque in eius potestatem, cui res subrepta fuerit, quique iuraverit, rem pervenisse. Hoc enim est, quod hoc loco ait, eum non statim etiam condictionem furtivam movere posse. Lege adnotacionem in themate dig. 38. positam, propter oriundam fere inde obiectionem seu interrogationem.

Τοῦ Ἐναντιοφανοῦς. Ἐκονίσας τὸν ὄρκον κατεδέξατο· οὔτε γάρ ἀναγκαζεται, ὡς μετὰ λογισμοῦ εἰσηγηται βιβ. κέ. τιτ. β. διγ. αἱ. καὶ ιβ. [Sch. I. III. 177.]

Τὴν μὲν φούρτην ἔκαστος, ὅτινι διαφέρειν, ἔχει· τὸν δὲ φούρτιβον μονος ὁ δεσπότης, ὡς βιβ. γ'. τιτ. α'. διγέστω αἱ. καὶ ἐγκέποντος ὁ δανειστής, ὡς διγ. ιβ'. τοῦ αὐτοῦ τίτλου. [Sch. I. III. 177.]

Ίσως γάρ ἐπ' αὐτοφώρῳ καταλαβών ὁ δεσπότης τὸν πλέπτην, ηδυνήθη τὸ πρᾶγμα λαβεῖν, ἢ ἄλλως ἐδέξατο^m τῆς τούτου νομῆς, ἢ ὅπερε consilio ὁ κλέπτης γέγονεν ἔνοχος, ὅπερε μάλιστα συνίδει τοῖς εἰσηγητοῖς τῷ Οὐκλαιαῷ ἐν τῷ ἔξης βιβ. τιτ. α'. διγ. σ.ⁿ Θεοφίλος μέντοι ὁ μακαρότερης οὐτών φρονοῖ· Τί γάρ, ὅτι οὐκ ὁ δεσπότης τοῦ πράγματος ὁ μόνος την κλοπὴν ὑποστήναι; μόνῳ δὲ δεσπότῃ δίδοται ἡ φούρτιβος κονδυλίκιος· δῆλον δὲ ὅτι καὶ κληρονόμῳ αὐτοῦ, ὡς ὁ Παῦλος ἐν τῷ ἔξης βιβ. τιτ. α'. διγ. αἱ. ἦτοι βιβ. ξ. τιτ. ι. συνεῖ δὲ αὐτὸν καὶ ὁ δανειστής, ἐγκέπως μέντοι, ὡς ὁ Παῦλος ἀναφέρει λέγοντα τὸν Νεράπιον ἐν τῷ αὐτῷ βιβ. καὶ τίτλῳ διγ. ιβ'. τούτου τοῦ τίτλου. [Sch. I. III. 177. sq.]

Εἰ μέντοι σπουδῇ καὶ συμβουλῇ τινος γέγονεν ἡ κλοπή, μὴ ὑποκειόθαι τῷ φούρτιβον, ἀλλὰ τῇ φούρτῃ, φησὶ βιβ. ξ. τιτ. ι. κεφ. σ. [Sch. I. III. 178.]

L. 28. § 10. *Ο μεταγενέστερος ὄρκος ἰσχυρότερος ἐστιν εἰς D. XII. 2. παραγραφὴν καὶ ἀγωγῆν.*

δ μεταγενέστερος ὄρκος] Κυρῆλλον. Εἰ διμόσως ἔχω δικαστημένον ἐπάγει ὄρκον, ὁ δεντρεός ὄρκος πιστεύεται, ὥστε εἰ καὶ ἐπίγαγεν αὐτῷ ὅμοσαι, ὅτι οὐκ ὄμοσεν. [Sch. m. III. 178.]

L. 29. *κείτη.* Τρυφων. *Ἐὰν διμόσω, σε μὴ διωμοκέναιⁿ*
D. eod. *χρεωστεῖσθαι, παραγραφὴν ἔχω κατὰ τῆς ἀπὸ τοῦ ὄρκου ἀγωγῆς.*

L. 30. pr. *λ'. προ* Πανλ. *Ἐὰν διμόσω χρεωστεῖσθαι ἐξ ἀγω-*
D. eod. *γῆς διπλασιαζομένης^c) τῇ ἀρνήσει, τὸ ἀπλοῦν μόνον ἐκ τοῦ ὄρκου ἀπαιτῶ. δύναμαι δὲ καὶ μετὰ τὸν ὄρκον κινῆσαι τὴν πρωτότυπον, καὶ δεικνὺς ἄλλως τὸ χρέος ἀπαιτῶ τὸ διπλάσιον.*

διπλασιαζομένης, τῇ ἀρνήσει] Τοῦ αὐτοῦ. *Ο διμόσας χρεωστεῖσθαι ἐξ Ἀκονίλιου, τὸ ἀπλοῦν λαμβάνει. ἐν αὐτῷ δὲ ἔστιν, ἐλέθαι τὸν Ἀκονίλιον.* [Sch. n. III. 178.]

Στεφάνον. *Ἐγνωμεν τὸν Ἀκονίλιον ἐξ ἀρνήσεως ἀπαιτοῦντα τὸ διπλοῖν. οἶδας δέ, ὅτι καὶ ἡ ἐξ τεσταμένου διπλασιάζεται ἐξ ὀργήσεως ἐπὶ λεγάτου καὶ φιδεϊκομίσων, ὅτα τοὺς ἀγωτάτους ἐκκλησίας ἢ τοῖς ἄλλοις προσγνωτοῖς καταληπτανεται τόποις, ἔνθα ὁ κληρονόμος ὁ τούτῳ παρέχεντος ὄφελῶν εἰς τὸ οὐού αὐτὸν ὑπερέθετο τὴν καταβολήν, ὥστε καὶ δικαστημένοις δεητῆραι, ὡς ἐν τῷ δ. τῶν ἴνστιτουτῶν τιτ. σ'. καὶ ἀγήγεται σαφέστερον τοις ἐντελέστερον ἐν τῷ α'. βιβ. τοῦ κωδ. ἵπο τὸν τιτ. γ'. ἐν τῇ μέ. αὐτοῦ τιτ. διατάξει. [Sch. n. III. 178.]*

Τοῦ Ἀγωνύμου. *Ως Ἀκονίλιος, καὶ ἐπὶ τινοις θεμάτων ἡ δεπόσιτη, καὶ ἡ σέρβη κορδονῆπι, καὶ περὶ τῶν ενεργέσι τόποις καταλειφθεῖται, ὡς ἴνστιτουτῶν τοῦ δ. τιτ. σ'. [Sch. n. III. 178.]*

τὸ ἀπλοῦν μόνον ἐκ τοῦ ὄρκου] *Ἐκ τῆς ἴμφατον, οὐ μὴν τὸν Ἀκονίλιον. ἐκ τούτου δὲ τοῦ νόμου τινὲς πλαισίωντοι λέγουσιν, ὅτι ἐξ ὄρκου ποιήσει ἀπαιτεῖται. ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι πολὺ μοι δοκοῦνται νόμους ἀγροειν. ὅτι γάρ ἐξ ὄρκου ποιήσειται, καὶ τοῦτο οὐ μόνον χρηματικὴ ἀλλὰ καὶ ἀπίκαιος, φησὶ τὸ β'. Θέμα τοῦ δ'. κεφ. τούτου τοῦ τιτ. ἐνταῦθα δὲ διὰ τὸ οὐν ἀπαιτεῖται ποιητὴ ἐξ ὄρκου, φησὶν ἡ τελευταῖα τοῦ κεφαλαιοῦ παραγραφή, ὅτι οὐν ἐστιν ἡ τοῦ Ἀκονίλιου ποιητὴ κατὰ φισιν. ἀναγνωθεὶ τὴν παραγραφὴν καὶ τὴν τοῦ ἔρθετος β'. θέματος τοῦ δ'. κεφ. ἀναγκαῖαν οὐσιῶν σημειώσαι ἴδικὸν ἐν ἔργῳ, ὅτι ὄρκου δοθέντος καὶ τῆς ἴμφατον τεχθεῖσης, μενει οὐδὲν ἥττον ἡ πρωτότυπος ἀγωγή.* [Sch. o. III. 178.]

Enantiophanis. Sponte iusurandum suscepit: neque enim cogitur, uti cum ratione dicitur lib. 25. tit. 2. dig. 11. et 12.

Furti quidem actionem habet quisque, cuius interest: furtivam autem condictionem solus dominus, ut lib. 13. tit. 1. dig. 11. et incerti condictionem creditor, ut dig. 12. eiusdem tit.

Fortassis enim in ipsa contrectatione deprehendens dominus furem, poterat rem ei auferre, vel aliter natus est eius possessionem, vel ope consilio fur tenuit, quod maxime convenit cum his, quae ab Ulpiano dicuntur libro sequenti tit. 1. dig. 6. Theophilus tamen beatae memoriae sic dicit: Quid enim, si non dominus rei erat is, qui iuravit, furtum se persuum esse? Soli autem domino condicione furtiva datur: certo etiam heredi eius, ut Paulus refert libro sequenti tit. 1. dig. 11. seu lib. 60. tit. 10. Eadem quoque condictione agit creditor, incerti tamen, uti ex Neratio Paulus refert eiusdem lib. et tit. dig. 12.

Si tamen ope et consilio alicuius furtum factum sit, condictione eum non teneri, sed furti, ait lib. 60. tit. 10. cap. 6.

Posterior iusurandum¹⁷⁾ plus valet ad exceptionem et actionem.

17) posterior iusurandum] Cyrilli. Si is, qui iuravit, extra iudicium iusurandum deferat, posterior iusurandum servatur: quemadmodum et si defrente eo iuratū sit, eum non iurasse.

XXIX. Tryphon. Si iuravero, te non iurasse, dari tibi oportere, exceptionem habeo adversus actionem ex iureiurando.

XXX. Paul. Si iuravero, deberi mihi ex actione, quae infitiando crescit in duplum¹⁾, simplum tantum ex iureiurando²⁾ consequar. Possum vero et post iusurandum principalem actionem movere, et ubi probavero aliunde debitum, persequar duplum³⁾.

1) quae infitiando crescit in duplum] Eiusdem. Qui iuravit, deberi sibi ex lege Aquilia, simplum consequitur. Ipsius tamen est, eligere legis Aquiliae actionem.

Stephani. Didicimus, legis Aquiliae actionem aduersus infitianem in duplum dari. Nosti, etiam ex testamento actionem infitianudo duplicari in iis legatis et fideicommissis, quae sanctissimis ecclesiis aut ceteris venerabilibus locis relicta sunt, quando heres, qui haec praebere debebat, distulit solutionem ita, ut iudicio eum compelli necesse esset, ut Inst. lib. 4. tit. 6. et aperius et perfectius relatum est in lib. 1. Cod. sub tit. 3. in 45. eiusdem tituli constitutione.

Innominati. Ut actio legis Aquiliae, et in nonnullis casibus depositi, et servi corrupti, et ex legatis, quae venerabilibus locis relicta sunt, ut Institut. lib. 4. tit. 6.

2) simplum tantum ex iureiurando] In factum actione, non tamen legis Aquiliae. Hac autem lege quidam decepti dicunt, ex iureiurando poenam non peti. Verum illi valde mihi videntur ius ignorare. Ex iureiurando enim poenam inferri, idque non solum pecuniariam, sed etiam infamantem, dicit them. 2. cap. 9. huius tit. Nostro autem loco cur non petatur poena ex iureiurando, docet ultima capituli adnotatio, quia non est legis Aquiliae poena secundum naturam. Lege adnotationem et dicti them. cap. 9. necessariam adnotationem. Nota speciale in contextu, iureiurando dato et in factum actione nata, manere nihilominus integrum actionem principalem.

m) Lege ἐδράξατο. nn) i. e. L. 6. D. XIII. 1. n) Fabr. ώμοκέναι. oo) Delendum τό, et ante αὐτοῦ τιτ. addendum τοῦ, et ὁ ante Ἀκονίλιος.

ἀπαιτῶ τὸ διπλάσιον] Μὴ ἐντεῦθεν νομίσῃς, ὅτι ἴμφατοι μηνούμενοι οὐκ ἀνοδέσται κατὰ πάντα τὴν φύσιν η πρωτοτυπος; διὰ τοῦτο γάρ ἐνταῦθα τὴν ἔξ αργῆσεως διπλωσιν οὐκ ἀπαιτοῦμεν αὐτής κινουμένης, ἐπειδὴ μὴ κατὰ φίσιν δικούλιος ἔχει τὴν διπλωσιν, ὅλη ἔξ αργῆσεως ἐπιγνομένης αὐτῆρι ἀπαιτεῖ. ὥσπερ ἐπὶ τῆς φυσιτη κινουμένης παρὰ τοῦ διμορφούτος ὑποτηρνι κλοπῆρ ἡ ἀπὸ τοῦ ὄφου ἴμφατοι μηνούμενοι αὐτῆς κινουμένης, ἐπειδὴ μὴ κατὰ φύσιν ἡ αἰώνια παρέπεται, καὶ ὀνάκη ἐπὶ τούτοις τὸν ὁρέον καταδικάζεται, ὡς δηλοὶ τὸ παρατελευταῖον θέμα τοῦ κη. διγ. εἰ δὲ καὶ τις ἔξ^p) ἀπιμοποιοῦ ἀγωγῆς διμόσει ἐποφεύλεσθαι, καὶ τῆς απὸ τοῦ ὄφου ἴμφατον κινουμένης δικούλιος κατεδικάσθη, οὐκ ἀπιμονται, ἐπειδὴ μὴ κατὰ φύσιν ἡ αἰώνια παρέπεται, διὸ γάρ τοῦτο καὶ παρὸ κομπρομισσορίου δικιγνωμονος καταδικάσθεις οὐκ ἀπιμονται, ὡς τῷ εἴ θεμ. τοῦ ιγ. κεφ. τοῦ β. τιτ. τοῦ κα. βιβ. τοσοῦτον δὲ οὐν ἀποιδῇ η ἀπὸ τοῦ ὄφου ἴμφατον, οὐκ εἰν ἡ θ'. διγ. θεμ. β. δικούλιος θέματιζον τινὰ ἔξ ἀπιμοτοῦ ἀγωγῆς μετα τὸν ὄφον καταδικάσθενται καὶ αἰώνιμονον οὐν θεματιζει τὴν ἀπὸ τοῦ ὄφου ἴμφατοι μηνούμενην, ἀλλὰ τὴν πρωτότυπον κινουμένην, ἀπιμοποιον τυγχάνονταν^{pp}). οὕτω γάρ ἔκπει τη φρονί. ἀγωγούθι βιβ. β. τιτ. β. κεφ. μηνούμενην εἰσὶν αἰώνιον τῶν ἀμαστηματων, καὶ ποια τῷ ἔθει τῆς πολιτείας. ὄνειδος καὶ ὄνειδισμο ταῦτον ἔστι· τινὰ δὲ ὄνειδη φύσει εἰσὶν αἰώνιον, τινὰ πολιτικῶς καὶ ὄνειδει ἔθει τῆς πολιτείας· οἷον η κλοπή, η μοιχεία φύσει εἰσὶν αἰώνιον· τὸ δὲ τῇ τοτέλας καταδικάσθηται, τοῦτο οὐ φύσει ἔστιν αἰώνιον. ἀλλ' ἔθει τῆς πολιτείας· οὐτε γάρ φύσει ὄνειδος ἔστι τὸ δυνάμενον καὶ εἰς ἀνθρώπον ἐπιτηδειον ἐπιτεσεῖν, ὡς βιβ. β. τιτ. β. κεφ. μα. [Sch. p. III. 178. sq.]

Ἐξ ἀγωγομοσίνης τοῦ ὁρέον. μένει γάρ πάλιν η πρωτότυπος ἀγωγή, ὡς ἔξ δικιστηρίου παρασκεψθέτος τοῦ ὄφου, κατὰ τὴν πρωγαραφήν τοῦ γ'. θέματος τοῦ θ'. κεφαλαίου. [Sch. p. III. 179.]

Ἐὰν Πέτρον τὸν μὴ ὄντα ἐν φύσει διμόσω χρεωστεῖσθαι, οὐδὲ τὴν τιμὴν αὐτοῦ λαμβάνων· εἰ μὴ ἀριστοποιαῖς ἦν, ἢ μετὰ ὑπέρθεσιν ἀπέθανεν.

Ἐὰν Πέτρον]
Κυρῆλλον. **Ἐὰν** διμόσω, ὅτι χρεωστεῖσθαι οὐδὲ τὸν ηδη ἐτελεῖται, οὐκ ἀπαιτώ τὴν διατίμησιν, εἰ μὴ κλοπὴ η μόρα ὑπόκειται. [Sch. q. III. 179.]

Στεφάνου. Σημείωσαι, ὅτι τὸ τυχόν τῷ κλεπτῃ καὶ τῷ μόρῳ ποιησαντι κινδυνεύεται. [Sch. q. III. 179.]

Τοῦ Ἀνωνύμου. Οἱ τοιοῦτοι καὶ μετὰ τὸν θάνατον κεχρεωτηται· δηλονότι διφορτήθος καὶ ὁ μετά μόρων ἀποθανών, ὡς πολλούχον, καὶ τιτ. α. τούτου τοῦ βιβ. καὶ τιτ. γ'. διγ. ε. καὶ βιβ. ιγ. τιτ. α. διγ. η. καὶ κα. ητοι βιβ. κγ. τιτ. α. καὶ τούτου τοῦ βιβ. τιτ. σ. [Sch. q. III. 179. sq.]

Εἰ μὲν διμόσει γυνή, τοσοῦτος^{q)} προῖκα χρεωστεῖσθαι, λαμβάνει αὐτήν· εἰ δὲ τόσην δεδωκέναι, ζητοῦμεν, τι διφείλει ἀναλαβεῖν.

Εἰ μὲν διμόσει γυνή] Κυρῆλλον. **Η διμόσασα** ι. ρομίσασα χρεωστεῖσθαι ἀπὸ προικος, τὰ δέκα λαμβάνει. εἰ δὲ διμόσει δέκα επιδόνται, οὐκ οὐτις. πολλὰ γάρ μειοῖ τὴν προΐκα.

Στεφάνου. Θεόφιλος μὲν διμόσεις φεπούδων ἐθεμάτισται διαιλυθέντα τὸν γάμον, καὶ εἰπει τε μετὰ τὴν ὑπέξαιρεσιν τῶν γεκεσαρίων δαπανημάτων τὰ δέκα γομίσματα λαζεῖν τὴν γυναικα, τὴν διμορφούντην τὰ λόγω προικος ἐπιδεώκενται. ἐθεμάτισται δὲ πάντα τῇ κοινῇ τοῦ ἀνδρὸς διαιλυθέντα τὸν γάμον, η βόνα γρατιν, ἕγουν ὀγκωθή καροτι. εἰ δὲ κοινῇ προικος τῆς γυναικος διελύθη ὁ γάμος, ἐξεπιττε τῆς οἰκείας προικος, καὶ οὐ κάρων εἰχε τὰ εἰσημένα. τούτο μὲν οὖν, ὡς εἶπον, εἰ φεπούδω διελύθη ὁ γάμος. διαιλυθέντα τὸν γάμον, καὶ εἰπει, δι την συνεστώτος τοῦ γάμου γέγονε τις ἀμφιερήης καὶ ἀμφιεαίς μεταξύ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικος περὶ τῆς προικος, καὶ ὡμοσεν ἡ γυνή τοῦ ἀνδρὸς ἐπαγγόνιος αὐτῇ τοῦ ὄφου, ὅτι τὰ δέκα γο-

3) persequar duplum] Ne hinc existimes, in factum actione mota non recipere per omnia naturam suam principalem actionem. Propterea enim hic duplum ex initiatione non petimus mota in factum actione, quoniam legis Aquilae actio duplum secundum naturam suam non habet, sed ex initiatione superveniente illud petit: sicut in actione furti, quam intendit is, qui iuravit, furtum sibi factum esse, actione in factum ex iureiurando duplum aut quadruplum consequimur. Haec enim furti actionem secundum naturam eius sequuntur, et reus omnino in duplum vel quadruplum condemnari debet, ut ostendit them. penult. dig. 28. Sed et si quis ex famosa actione iuraverit, sibi deberi, et reus damnetur instituta actione in factum ex iureiurando, non infamatur, quia non secundum naturam infamia insequitur. Propter illud enim etiam ab arbitrio compromissario condemnatus infamia non notatur, uti them. 5. cap. 13. tit. 2. lib. 21. Adeo autem verum est, non infamare actionem in factum ex iureiurando, ut dig. 9. them. 2. Ulpianus fingens quendam ex famoso iudicio post iusurandum condemnatum, non ponat institutam actionem in factum ex iureiurando, sed ipsam actionem principalem famosam. Sic enim ibi ait. Lege lib. 2. tit. 2. cap. 42., quaenam delicta natura turpia sint, et quaenam more civitatis. Probrum et opprobrium idem est: quaedam autem probra natura turpia sunt, quaedam civiliter et quasi more civitatis: veluti furtum, adulterium natura turpe est: tutelae autem condemnari, hoc non natura turpe est, sed more civitatis: neque enim natura probrum est, quod potest etiam in hominem idoneum incidere, ut lib. 2. tit. 2. cap. 41.

Ex initiatione rei. Manet enim rursus principalis actione, quasi extra iudicium praestito iureiurando, secundum annotationem them. 3. cap. 9.

Si Petrum⁴⁾, qui non sit in rerum natura, iu- L. 30. §. 1. **ravero mihi deberi, nec aestimationem eius accipiam:** D. XII. 2. nisi forte furtivus sit, vel post moram decesserit.

4) si Petrum] Cyrilli. Si iuravero, deberi mihi a te Stichum, qui iam diem supremum oblit, non petam aestimationem, nisi furtum aut mora intercesserit.

Stephani. Nota, casus fortuitos periculo furis esse et iuri, qui in mora est.

Innominati. Tales etiam post mortem debentur: scilicet furtivus et qui post moram decessit, ut passim, et tit. I. huius lib. et tit. 3. dig. 5. et lib. 13. tit. 1. dig. 8. et 20. seu lib. 23. tit. 1. et huius lib. tit. 6.

Si quidem iuraverit mulier⁵⁾, tantam sibi do- §. 2. tem deberi, accipit eam: si vero, tantam dedisse, quaerimus, quid debeat recuperare.

5) si quidem iuraverit mulier] Cyrilli. Quae iuravit, decem nummos sibi deberi dotis nomine, decem consequitur. Si vero iuraverit, se decem dedisse, non item. Multa enim dotem minuant.

Stephani. Theophilus quidem beatae memoriae fingit matrimonium repudio solutum esse, aitque deductis impensis necessariis decem nummos consequi mulierem, quos iuravit dotis nomine se dedisse. Fingit autem omnino culpa viri matrimonium solutum, aut bona gratia. Quodsi uxoris culpa solutum esset matrimonium, dotem suam amitteret, nec locum haberent, quae supra dicta sunt. Haec igitur, ut dixi, si matrimonium divortio solutum sit. Fingi quoque potest morte solutum matrimonium, et dici, constante matrimonio contentionem quandam iurgiumque intercessisse inter virum et uxorem de dote, et viro deferente uxorem iurasse, decem nummos dotis nomine ab ipsa datos esse. Et si ita singamus, pos-

p) Fabr. εκ. pp) Sic legendum. Fabr. τυγχάνοντα. q) Lege τοσοῦτος.

μίσματα λόγω προικός ἐπιδέδοται παρ' αὐτῆς. καὶ ἔν τοῦτῳ θεμάτισσομεν, δυνάμεθα εἰπεῖν, ὅτι εἰ μὲν τελευτὴ τοῦ ἀνδρὸς διελύθη ὁ γάμος, παρέχουσιν οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ τὰ νομίσματα τῇ γυναικὶ εἰ δὲ τῇ τελευτῇ της γυναικός, δίδωσι τὰ νομίσματα τοῖς κληρονόμοις αὐτῆς ὁ ἄνδρος ἐπὶ ἑκατέσων δηλονότητι θεμάτων μετα τὴν ὑπεξάρεσιν τῶν νεκεσσαίων διαπαγμάτων, καὶ τῶν ἄλλων, ὡσα προσήκει παρακατασχεθῆναι, διά της ποτὲ μὲν ὁπετεπίονος¹⁾, νῦν δὲ κανάσσ²⁾. οἶδας δέ, ὅτι καὶ τὰ νεκεσσάρια διαπαγμάτα τὴν προΐκα μειοῦνται. [Sch. r. III. 180.]

I. 30. §. 3. Ἐπὶ³⁾ τῶν δημοτικῶν ἀγωγῶν εἰς δρκῶν, ἢ ἐνά-D. XII. 2. γων ἀσυμπαίκτως, ἀποκλείει πᾶσιν⁴⁾.

Ἐπὶ τῶν δημοτικῶν ἀγωγῶν] Κυριλλον. Ὁ ἐπαγγέλλον δρκον ἐπὶ πουπιλλάρη⁵⁾ ἀγωγῆ, ἢ καὶ γυναικάς αὐτῶν οὐ κατὰ συμπαίκτων, διαπάγει αὐτην. [Sch. s. III. 180.]

Σημείωσαν, ὅτι ἐπὶ τῶν δημοτικῶν ἀγωγῶν εἰς δρκῶν ἢ καὶ ἀσυμπαίκτων ἔνων ἀποκλείει πάντας. ἢ αὐτὴ διαστιξί⁶⁾ ἔχει χώραν καὶ ἐπὶ τῶν φυσικάλιων ἀγωγῶν, ὡς βιβ. νυ. τιτ. γ. κεφ. θ. καὶ ἐπὶ τῶν δημοσίων ἐγκλημάτων, ὡς βιβ. ξ. τιτ. μζ. κεφ. γ. θεμ. ι. [Sch. s. III. 180.]

Στεφάνου. Μή γενικῶς καὶ ὁδιοδιότοις νόμιζε, ὅτι πᾶς δύναται τὴν πουπιλλάρην⁷⁾ κινεῖν ἀγωγῆν. πρώτον μὲν γάρ ἀτιμος αὐτὴν οὐ κινεῖ. ἔπειτα οὔτε γυναικί δίδοται, οὔτε πουπιλλῷ, πλὴν εἰ μὴ ἄρα ἴδιως αὐτοῖς διαφέρει, ὡς ὁ Οὐλκιανός ἐν τῷ με. των διγ. βιβ. τιτ. κγ. διγ. δ. καὶ σ. φησι. σημείωσαι δὲ ἐνταῦθα, πώς μιμεῖται δικαιοτίουν ὁ ὄρκος⁸⁾ καὶ οὕτα θεμάτισσον τὸ εἰσημένον ἐν τῷ τοῦ τιτ. κεφ. διγ. ἐνθα φησι⁹⁾ μιμεῖται δικαιοτίουν ὁ ὄρκος. [Sch. s. III. 180. sq.]

ἀποκλείει πᾶσιν]¹⁰⁾ Οὐ μὴν συμφωνῶν μὴ κινεῖν· περὶ γάρ δημοσίους βιβλίης οὐκ ἔξεστι συμφωνεῖν μη κινεῖν, ὡς βιβ. τιτ. α. κεφ. ζ. θεμ. ζ. καὶ κεφ. κζ. θεμ. ε. [Sch. t. III. 181.]

Μετά γάρ προκάταρξιν κύριος γίνεται τῆς δίκης. [Sch. t. III. 181.]

§. 4. Ἐὰν ὁμόση τις, μὴ εἴναι μον ἀπελεύθερος, οὔτε περὶ ὑπηρεσιῶν, οὔτε τὴν κατὰ τῆς διαθήκης αὐτοῦ ἀγωγὴν ἔχω.

Ἐὰν ὁμόση τις]¹¹⁾ Κυριλλον. Εἰ ὁμόσω, μὴ εἴναι σε πάτρων μον, οὔτε ὀπέρας αὐτεῖς με, οὔτε δικαιοτοχήν αὐτεῖς. καὶ ὁ ὁμόσως οὐσιούσφροντον ὀφείλεται ἀπαίτεται καυτονα. [Sch. u. III. 181.]

Τοῦ Ἐγαγροφανοῦς. Εἰ δὲ ἐγὼ ὁμόσω εἴναι πάτρων, σούν μὲν εἰς τοὺς γάμους καὶ εἰς τὰς κληρονομίας οὐκ εἴναι πάτρων, ὡς βιβ. κγ. τιτ. β. διγ. με. καὶ βιβ. λζ. τιτ. ιδ. διγ. ιδ. πρὸς δὲ τὸ χρεωστεῖσθαι φεβερέντιαμ, τοῦτον ἔντι τιμή καὶ αἰδῶ, καὶ πρὸς τὸ μετό συγγράμμης καλεῖσθαι εἰς τὸ δικαιοτίου, πάτρων εἰμί, ὡς βιβ. β. τιτ. δ. διγ. η. ἦτοι βιβ. ζ. τιτ. η.

Εἰ δὲ ἄνευ δρκον ἀποδεῖξω, ὅτι εἰμὶ σου πάτρων, πάντα ἔχοιμι τὰ πατρωνικὰ δίκαια καὶ προνόμια. [Sch. u. III. 181.]

§. 5. Ἐὰν ὁμόσω χρεωστεῖσθαι χρῆσιν καρπῶν, οὐκ ἄλλως αὐτὴν λαμβάνω, εἰ μὴ παράσχω τὴν περὶ χρήσεως ἀσφαλειαν.

L. 31. λα'.¹²⁾ Γαι. Ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις εἰώθεν ὁ δικα-D. eod. στὴς δρκον ἐπιφέρειν, καὶ οὐτῷ ψηφίζεσθαι. Ἐὰν οὖν δ¹³⁾ καταδικασθεῖς εἰ ορκέναι λέγῃ μετὰ ταῦτα δικαιώματα, καὶ μόνοις αὐτοῖς θέλῃ¹⁴⁾ χρήσασθαι, ἀνωθεν κινεῖ· εἰ δὲ ἀντίδικος¹⁵⁾ ἐπαγάγγ¹⁶⁾ τὸν δρκον, οὐκ¹⁷⁾ ἀναψηλαφᾶται ἡ ὑπόθεσις.

sumus dicere: si quidem morte viri dissolutum matrimonium sit, praestare heredes eius decem nummos mulieri: si vero morte mulieris, nummos heredibus eius a viro praestari: utroque scilicet casu deductis necessariis impensis, aliisque, quae retineri convenit, per retentionem quidem, quae olim quidem obtinebat, nunc vero cessat. Nostri vero, etiam necessarias impensas dotem minueret.

In popularibus actionibus¹⁸⁾ unus iuramentum exigens, aut actionem instituens sine collusione, excludit omnes¹⁹⁾.

6) in popularibus actionibus] Cyrilli. Qui iusiurandum detulit in populari actione, aut etiam excusat eam non per collusionem, consumit eam.

Nota, in popularibus actionibus unum, qui iurat, aut etiam sine collusione, omnes excludere. Eadem distinctio habet locum et in fiscalibus actionibus, ut lib. 51. tit. 3. cap. 9. et in publicis criminibus, ut lib. 60. tit. 47. cap. 3. them. 10.

Stephani. Ne promiscue et sine delectu existimes, quemque posse populare actionem movere. Nam primum quidem infamis eam non movet: deinde nec mulieri datur, nec pupillo, nisi specialiter ad eos pertineat, ut Ulpianus dicit lib. 47. Dig. tit. 23. dig. 4. et 6. Nota autem hic, quomodo iusiurandum imitetur iudicium et ita intellige dictum dig. 26. tituli, ubi dicitur, iusiurandum instar esse iudicium.

7) excludit omnes] Non tamen si pactus est, ne agat: de publica enim laesione pacisci non licet, ne agatur, ut lib. II. tit. I. cap. 7. them. 7. et cap. 27. them. 5.

Nam post litem contestatam dominus litis fit.

Si quis iuraverit²⁰⁾, se non esse libertum meum, neque de operis, neque de bonorum possessione contra tabulas eius actionem habeo.

8) si quis iuraverit] Cyrilli. Si iuravero, te non esse patronum meum, neque operas petes a me, nec bonorum possessionem. Et qui iuravit, usumfructum sibi deberi, cautionem praestat.

Enantiophanis. Si vero iuravero, me esse patronum, quantum quidem ad nuptias et ad hereditates non sum patronus, ut lib. 23. Dig. tit. 2. dig. 45. et lib. 37. tit. 14. dig. 14., quoad reverentiam autem mihi debitam, i.e. modestiam et pudorem, et quod attinet ad id, ut sine venia in ius non vocer, patronus sum, ut lib. 2. tit. 4. dig. 8. seu lib. 7. tit. 8.

Sin autem sine iureiurando probavero, me patronum tuum esse, omnia fere habebo patronatus iura et privilegia.

Si iuravero, deberi mihi usumfructum, non aliter eum habebo, quam si praestitero cautionem usufructuariam.

XXXI. Gai. In dubiis causis¹⁾ solet iudex iusiurandum deferre, et ita iudicare. Si igitur condemnatus²⁾ invenisse se dicat post haec instrumenta, hisque solis uti velit, ex integro causam agit: sin autem adversarius detulerit iusiurandum, non retratetur causa.

99) Fabr. in marg. ὁρτεπίονος. r) Fabr. in marg. πανοσῆς. s) L. 30. §. 3. legitur iisdem verbis apud Attal. tit. XVIII. §. 5. ubi tamen deest verbum πάσιν. ss) Lege πάντας. t) Fabr. in marg. ποπολλάρη. u) Fabr. in marg. ποπολλάρην. v) L. 31. legitur et in Syn. p. 242. apud Phot. Nomocan. Tit. XIII. cap. 18. in Voelli Bibl. Jur. Can. T. II. p. 1116. et apud Harm. I. 7. §. 2. Usque ad ψηφίσθαι legitur apud Blast. Synt. Alphab. lit. E. cap. 32. in Beveregii Synod. T. II. P. II. p. 135. w) Phot. addit δέσμων πάντας. x) Sic lego cum Syn. et Harm. Sed Phot. Fabr. θιλει. y) Phot. addit αὐτοῦ. z) Phot. πάγειν. Harm. ἐπαγάγου. a) οὐκ inseruit auctoritate lhotii Syn. Harm. Deest negatio apud Fabr.

ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις^c] Σημείωσαι, ὅτι πέρτε ὄρκους ἔχομεν, ἥγουν βολοντάριον, ὃς ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου ἐπαγγέται ἐκτὸς δικαιοτητῶν^d νεκεσσάριον, ὃς ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου ἐπάγγεται ἐντὸς δικαιοτητῶν^e ιονδικαῖλον, ὃς ἀπὸ τοῦ δικαιοτοῦ διδοται τοῖς δικαιομένοις. καὶ ὁ μὲν βολοντάριος οὐδὲ ἐπὶ τοῖς θέματος ἀναψηλαφάται^f ὃ δὲ ιονδικαῖλος, ὡς Κύριλλος λέγει, ἀναψηλαφάται ἐπὶ ἑνὸς θέματος, ἥγουν ὅταν εὑρέθωσι κανά δικαιώματα, οἷς καὶ μόνοις ὁ μὲν οὐανός διφελεῖ κρασθαι, οὐ μὴν καὶ ἐτέρη τινὰ δικαιολογία, ὡς δὲ λέγει ὁ Στέφανος, ἐπὶ τοῦ τοιούτου θέματος καὶ ὁ νεκεσσάριος καὶ ὁ ιονδικαῖλος ἀναψηλαφῶνται. εἰδὶ καὶ ἔτερος δύο, ὃ περὶ καλονυμίας καὶ ὁ λίτεμον. καὶ διὸ περὶ καλονυμίας ἔστιν, ὃς ἐν προομίῳ τῆς δίκης ἐδίδοτο, ὡς ἔχεις μαθεῖν ἐν τῷ ε. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ. ὀνύγνωμι τὸν ἴνδικα ἀπὸ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς. ὅτις ὄρκος δὲ περὶ καλονυμίας, δηλαδὴ δὲ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς δίκης εἰωθὼς δίδουσθαι, ταῦτα οὐ πολιτεύεται ὡς ὄχητος. τὸν δὲ ὃ λίτεμον ὄρκον γνοῖς ἀν ἐν τῷ σ. τιτ. τοῦ παρόντος βιβ. [Sch. x. III. 181.]

Κυρίλλου. Κανῶν ἵνστρουμεντων εὑρεθέντων ἀναψηλαφάται ὁ ὄρκος δὲ κελεύει τοῦ δικαιοτοῦ δοθεῖς, οὐκ δὲ βολοντάριος η̄ νεκεσσάριος. [Sch. x. III. 182.]

Γοβίδας. Ιονδικαῖλον λέγει δὲ Κύριλλος ἀπὸ κανῶν ἵνστρουμεντων ἀναψηλαφᾶσθαι, οὐ μὴν τὸν ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου ἐπενεχθέντα εἴτε ἐν δικαιοτητῷ, εἴτε καὶ τούτου χωρὶς. δὲ Στέφανος δὲ φησι, καὶ τὸν ἐν δικαιοτητῷ^b), καὶ ὃν ὁ ἀντιδίκος ἐν δικαιοτητῷ ἐπαγγάγῃ, ἀπὸ κανῶν ἵνστρουμεντων ἀνατρέπεσθαι^c μονον δὲ τὸν βολοντάριον τέως μὴ ἀνατρέπεσθαι. [Sch. x. III. 182.]

Στεφάνου. Σημείωσαι, ὅτι ἐφ' ᾧ ἀναψηλαφάται ὁ ὄρκος, ὁ νεκεσσάριος καὶ ὁ ιονδικαῖλος δηλονότι, οὐκ ἐρεῖται τῷ γεννήτορει τοῦ κανονικοῦ ἄλλαις κεχορησθαι δικαιολογίας η̄ ἀποδόσεσσιν^{bb}), εἰ μὴ ταῖς τῶν εὑρεθέντων ἵνστρουμεντων μη νόμιμες δέ, ὅτι ἐπὶ ιονδικαῖλον καὶ μόνον ὄρκον χωρὶς ἔχουσιν αἱ διατάξεις. οὐτε γάρ εἰπεν, ἡνίκα ἀπὸ δικαιοτοῦ ὄρκος ἐπενεχθῇ, η̄ ἥριτα οὐ καλῶς ἐπιχειρεῖται δεῖξαι. οὐ καθόλον δὲ ὁ νεκεσσάριος η̄ ὁ ιονδικαῖλος ὄρκος ἀναψηλαφάται. ἐπὶ γάρ ἑνὸς θέματος ἀναψηλαφάται ἀπὸ τοῦ δικαιοτοῦ ἀπολυνθεῖς δὲ ὁμομονώς. ἄλλως τε δὲ οὔτε φησιν, ὅτι ἐπὶ τῶν ἀμφιβόλων τιῶν^d νεκεσσάριος καὶ ἐπὶ τοῦ νεκεσσάριος οὐ καθόλον χωρὶς ἔχουσιν αἱ διατάξεις εἰπεν τοῦ παρόντος φησιν· Εἰώθασιν ἐπὶ τῶν ἀμφιβόλων οἱ δικαιοταὶ ὄρκον αποτελεσθέντος, τουτεπίντην εἴτε αὐτὸν τοῦ λιγαταρίου^e τὸν ὄρκον απατησαντος η̄ τοῦ παρόντος, γηρίεσθαι ὑπὲρ τοῦ διωμοκότος. ὅτι δὲ κανῶν ἵνστρουμεντων εὑρεθέντων ἐπὶ^f νεκεσσάριος καὶ ἐπὶ τοῦ νεκεσσάριος οὐ καθόλον χωρὶς ἔχουσιν αἱ διατάξεις εἰπεν τοῦ παρόντος φησιν· Εἰώθασιν ἐπὶ τῶν ἀμφιβόλων η̄ φιδεικόμωσον απατησαντα καὶ τοῦ παρόντος μὴ εὑρεθέντος^g) ἔρκον ἐπιτάχοντα, εἴπερ χώραν ἔχειν τὰ τῆς ἀναψηλαφησεως, καὶ απλῶς εἰπεν, ἐπὶ βολοντάριον καὶ μόνον νοισσον μὴ ἀναψηλαφᾶσθαι τὸν ὄρκον, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Γάιος κατὰ τὸ παρὸν δίγεστος δείκνυσι. ἔστι δὲ κακῶν πάλιν ἐκ τῆς εἰρημένης διατάξεως σημειώσασθαι, ὅτι οὐ μόνον ἐπὶ ἵνστρουμεντων, ἄλλη καὶ ἐπὶ πάσης ἀποδείξεως χωρὶς ἔχουσιν αἱ διατάξεις, καὶ τὰ τῆς ἀναψηλαφησεως. οὐτε γάρ φησιν η̄ αὐτὴ διατάξις, ὅτι ἐν τῷ εὑρεθῇ μετὰ ταῦτα η̄ διαθήκη, ἄλλη ἐαν διωμοδῆποτε γέρεται δῆλον, ὅτι οὐ κατελείφθῃ ληγάτον η̄ φιδεικόμωσον τῷ δημωμοκοτι, χώραν ἔχει τὰ τῆς ἀναψηλαφησεως καὶ ἀναδίδοται τὰ ληγάτα, μηδὲν ἀπὸ τῆς οἰκείας επιοργίας ἀποκεδαμάντος τοῦ τούτο κομισαμένου. φησι δὲ οὐδὲ οὐ Παῦλος ἐν τῷ κβ. βιβ. τιτ. δ. διγ. α. οὐ τῆς τῶν ἵνστρουμεντων προσηγορίᾳ σημιώνοντα πάντα, οὐσα τινὰ ἀρχότας διγέστου, ὅτι ἐν ἀπορίᾳ τῶν ἀποδείξεων δὲ ὄρκος ἐπαγ-

I) in dubiis causis] Nota, quinque iuramenta nos habere, id est, voluntarium, quod extra iudicium ab adversario defertur: necessarium, quod in iudicio ab adversario defertur: iudiciale, quod a iudice datur litigantibus. Ac voluntarium quidem nullo casu retractatur: iudiciale autem, uti Cyrilus dicit, revocatur uno casu, id est, si instrumenta nova reperta fuerint, quibus solis uti debet, nec vero alia quadam allegatione. Ut autem dicit Stephanus, in hoc casu et necessarium et iudiciale retractantur. Sunt etiam alia duo, iusurandum calumniae et in litem. Et iusurandum quidem de calumnia est, quod in exordio litis dabatur, ut cognoscere potes ex tit. 5. huius libri. Lege Indicem ab ipso initio. Quod iuramentum calumniae, initio scilicet litis dari solitum, hodie in usu non est, tanquam inutile. In litem vero iusurandum disces ex tit. 6. huius libri.

Cyrilli. Novis instrumentis repertis retractatur iusurandum iussu iudicis datum, non voluntarium aut necessarium.

Gobidas. Iudiciale Cyrilus dicit novis instrumentis retractari, non vero ab adversario delatum sive in iudicio, sive extra iudicium. Stephanus autem dicit, etiam iusurandum, quod adversarius extra iudicium, vel in iudicio detulit, novis instrumentis retractari: solum autem voluntarium tunc non retractari.

Stephani. Nota, in quibus casibus iusurandum retractatur, necessarium scilicet et iudiciale, non permitti nunc agenti, aliis uti allegationibus aut defensionibus, nisi ex instrumentis repertis. Ne tamen putes, in iudiciale solum iureiurando locum habere constitutions. Neque enim dixit, cum a iudice iusurandum delatum fuerit, aut cum non recte coneris probare. Ceterum non semper necessarium aut iudiciale iusurandum retractatur. Nam uno casu retractatur a iudice absolutus is, qui iuravit. Praeterea etiam non ait, in causis dubiis sole re iudices iusurandum deferre: sed ita dicit: Solent in causis dubiis iudices iureiurando praestito, hoc est, sive ipso litigatore iuramentum exigente aut etiam deferente, sive ipso iudice, sententiam ferre secundum eum, qui iuravit. Quod autem novis instrumentis repertis in iudicialebus et in necessariis non omnino locum habeant constitutions de retractatione, scire licet et ex iis, quae dicit constitution, quae exstat lib. 4. Cod. tit. I. seu cap. ult. huius tit. huius libri, quae quidem hunc casum supponit: cum quidam legatum vel fideicommissum petisset et testamento non invento iusurandum ei heres detulisset, dicit locum habere, quae de retractatione valent. Et ut brevibus dicam, solum voluntarium iusurandum non retractatur, ut et ipse Gaius ostendit in hoc digesto. Est vero et illud rursus ex dicta constitutione notandum, non solum in instrumentis, sed etiam in omni probatione locum habere constitutions, quaeque de retractatione dicuntur. Neque enim dicit eadem constitutione, si repertum fuerit post haec testamentum, sed si quocunque modo manifestum factum sit, non relictum esse legatum, aut fideicommissum ei, qui iuravit, locum habere retractationem et restitui legata, neque quidquam ex periori suo lucri eum reportare. Dicit vero etiam Paulus lib. 22. tit. 4. dig. 1. instrumentorum applicatione significari omnia, quaequecumque cui competent ad probationem.

Eiusdem. Non in dubiis omnino iudex iusurandum deferre debet: sed ubi inopia est omnis probationis. Constitutio enim significat, iudicem tunc iusurandum deferre debere, quando omnis probationis est inopia. Est autem constitutio 3. lib. 4. tit. I. Codicis seu cap. 45. huius tituli. Nota igitur et ex constitutione et ex hoc digesto, iusurandum inopia probationum deferri: non quod et probationibus deficientibus possit quis iusiu-

Tοῦ αὐτοῦ. Οὐκ ἐπὶ τῶν ἀμφιβόλων πάντως ὁ δικαιοτης ὄρκον ἐπαγγαγεῖν ὀφελεῖται, ἀλλ' ἐνθαῦτα ἀποδείξιν πάντης ἀποδείξεων, ἡγεμονία δηλοι, τοτε χορηγαν τὸ δικαιοτητὴν ἐπάγγειν τὸν ὄρκον, ὅτις πανηγυρις ἐστιν ἀποδομή. ἡ γάρ διατάξις δηλοι, τοτε χορηγαν τὸ δικαιοτητὴν ἐπάγγειν τὸν ὄρκον, ὅτις πανηγυρις ἐστιν ἀποδομή. διατ. τοῦ τιτ. τυγχάνουσα, ἡτοι κεφ. με. τοῦ παρόντος τιτ. σημείωσι οὐν καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς διατάξεως καὶ ἐκ τοῦ παρόντος διγέστου, ὅτι ἐν ἀπορίᾳ τῶν ἀποδείξεων δὲ ὄρκος ἐπαγ-

^{b)} Fabr. in marg. ήτω δικαιοτητὸν. ^{bb)} Nonne ἀποδείξιν, probationibus? ^{c)} Fabr. in marg. λιτιγάτορος. ^{d)} Fabr. in marg. emendat ιονδικαῖλοις. ^{e)} Fabr. in marg. additι ληγοιόμον post εὑρεθεῖσις.

ται^α οὐχ ὅτι καὶ ἀποδεῖξεν οὐσῶν οὐ^γ) δύναται τις ὄρκον ἐπάγειν^ε τοῦτο γὰρ ἐπὶ μόνου ἐπιτρόπου πουπιλλαρίαν ἔχοντος ὁμογένην ὁ Παῦλος ἐν τῷ λέ. διγ. φησίν^ε ἀλλ᾽ ὅτι δύναται ὁ μὴ εὐπόρων ἀποδεῖξεν ὄρκον ἐπιφέρειν. τοῦτο μὲν οὖν περὶ ὃν εἰσηγήσαμεν τὸν ἀποδεῖξεν, ὡς εἶπον, οὐκ ὄφειλει τὸν ιονδικαλίου ὄρκον ἐπάγειν, εἰ μὴ ἐν ἀπορίᾳ πάσας ἀποδεῖξεως, ὡς φησιν^ε ἡ προαναπεφανῆν διάταξις. σημείωσαμεν τοῦτο μὲν γάρ εὐχερώς ἔχει περὶ τας ἀποδεῖξεις, οὐκ ἐπάγειν ὄρκον^ε ὅτε δὲ εἰσὶ μὲν ἀποδεῖξεις, οὐδὲ δύναται δὲ παραστῆναι^ε ταῦτα ἢ διὰ πειναίαν, ἢ ἐτέραν αἵτιαν, ἐπάγειν ὄρκον.
[Sch. x. III. 183.]

Τοῦ Ἐγντιοφανοῦς. Ζῆτει βιβ. δ. τοῦ καθ. τιτ. α'. διατ. α': ἡτὶς φησίν, ὅτι η ἡ μετέθεσα ὑπόθεσις δι' ὄρκου ἔξ ἐπαγωγῆς τοῦ ἀντιδίκου η συγκανέσεως τῶν μερῶν οὐκ ἀναψηλαφατεῖ προσχίματι ἐπιφοράς, εἰ μὴ ὄχιτος ὁ νόμος τοῦτο ὑπεξεῖλε. τοῦτο αὐτοῦ τίτλου ιβ'. ὅτι ἔναν ἔξ ἐπαγωγῆς τοῦ δικαζομένου ὡμοθῆ. οὐκ ἔχει χώρων η ἐκκλητος, καὶ πῶς χώρων μὴ ἔχοντος τῆς ἐκκλητον πρφον ἐν τῷ παρόντι διγένεστο, τὸν ιονδικαλίου, πησι τὸν ἀπὸ τῆς τοῦ δικαστοῦ κρίσεως δοθέντα ἀναψηλαφασθεῖ, καὶ λέγομεν, ὅτι η ἐν αὐτῇ τῇ πρωτοτύπῳ δικῇ πρὸ ψήφου τοῦτο γίνεται, η μετα ψήφου, καὶ χώρων ἐκκλητος κατά μημον τῶν ἀπὸ πλωτῶν ἴστρουμένων πρφοζομένων, ὡς φησιν^ε. τοῦτο αὐτὸν πολλοὶ διγένεστο, τὸν μὲν αὐτοῦ δικαίου τῆς ἐκκλητον μη ἔχειν χώρων, ὅτε ἔξ ἐπαγωγῆς τοῦ ληγαταφοίν^ε, ὡμοθῆ, η ὅτε δὲ ἐπαγωγῶν παραπτησεῖται τὴν ἀντεπαγωγήν. καὶ μετα τὸν ὀμνυόμενον ὄρκον ἐν τῷ ἴνστρουμένῳ ἥτοι τῇ ἀπογασφῇ ζητεῖται παρὰ τοῦτο^ε ἀκριβεῖς, καὶ δοῦλοι βασινοῦσιται, ὅτε ἔξ ἐπαγωγῆς τοῦ δικαστοῦ ὡμοθῆ. η γάρ εἰσηγήσει διάταξις ιβ'. τοῦτο α'. τιτ. τοῦ δ. βιβ. τοῦτο λέγει τὴν ἐκκλητον μη ἔχειν χώρων, ὅτε ἔξ ἐπαγωγῆς τοῦ ληγαταφοίν^ε, ὡμοθῆ, η ὅτε δὲ ἐπαγωγῶν παραπτησεῖται τὴν ἀντεπαγωγήν. καὶ μετα τὸν ὀμνυόμενον ὄρκον ἐν τῷ ἴνστρουμένῳ ἥτοι τῇ ἀπογασφῇ ζητεῖται παρὰ τοῦτο^ε ἀκριβεῖς, καὶ δοῦλοι βασινοῦσιται, ὅτε ἔξ α'. νεαρά, ἥτοι βιβ. μα'. τιτ. δ. κεφ. α'. έχεις ἔτερον θέμα βιβ. δ. τοῦ καθίκος, τιτ. α'. διατ. διστέρα, καὶ ἐν τῇ μα'. καὶ ωρδ. γεαρά, ἀγαράθι καὶ διγ. ιγ' τοῦτον τοῦ τιτ. καὶ βιβ. δ. τοῦ καθ. τιτ. δ. διατ. ιθ. καὶ βιβ. ξ. τιτ. ιβ'. διατ. δ. καὶ βιβ. μα'. τοῦ διγ. τιτ. α'. διγ. κη. ητοι βιβ. δ. τιτ. α'. καὶ βιβ. δ. τοῦ καθίκος τιτ. δ. διατ. μα'. μβ'. ἀνάγνωθι καὶ βιβ. δ. τιτ. α'. διατ. η'. καὶ βιβ. δ. τιτ. η'. διατ. β. ητοι βιβ. ξ. τιτ. ιε'. κεφ. ιε'. [Sch. x. III. 183. sq.]

ἔάν γ οὖν δ καταδικασθείσ] Ἐπὶ τούτου τοῦ ὄγκατος η Ἐγντιοφανει τῶν ἰγδικευτῶν δηλοῦται, τοῦ τε Κυριλλού καὶ τοῦ Στεφάνου, δ μὲν γάρ Στεφάνος, ὡς δοκεῖ μοι, τοῦτο νοεῖ τὸν δύνοντας, τοῦ τε γεκεστοῖς καὶ τοῦ ιονδικαλίου, ἵνα ἔναν δ καταδικασθείσ, εἴτε ἀπὸ ὄρκου γεκεστοῖς, εἴτε ἀπὸ ὄρκου ιονδικαλίου, εὐφεθῆναι λέγει κανέναι δικαιώματα, μετα ταῦτα ἀνωθεν κανεῖ, ὡς δῆθεν τῶν δύνοντων ἀναψηλαφάμενόν το. τὸ δέ, εἰ δὲ δὲ ὁ ἀντιδίκος ἐπαγάγγη τὸν ὄρκον, περὶ τῶν δύνοντων νοεῖ. τὸ δέ, εἰ δὲ δὲ ὁ ἀντιδίκος ἐπαγάγγη τὸν ὄρκον, περὶ τῶν δύνοντων παρὰ τοῦ τοῦ ιονδικαλίου ἐπαγωγένων. [Sch. y. III. 184.]

L. 32. λβ'. ^{hh)} Μοδεστιν. Ο ἄνηβος παραγωρεῖν ὄρκον D. XII. 2. οὐδὲ δύναται.

δ ἄνηβος] Κυριλλού. Ο ἄνηβος οὐ καλῶς παραγωρεῖ ὄρκον. [Sch. z. III. 184.]

Στεφάνου. Τοῦτο νόσον, εἰⁱ) μετα τῆς αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου τὸν ὄρκον παραγωρεῖ, μεθ' οὐ καὶ δύναται τὴν ἀρχήν ὄρκον ἐπάγειν. Θεοφίλος μέντοι δ μακοσίτης φησι, μὴ δύνασθαι τὸν πουπιλλον τὸν ὄρκον παραγωρεῖν, καὶ παρῆδ ἐπίτροπος αὐτῷ τὴν ἀρχήν, οὐτὶ οὔτε δύναται ἐπάγειν τὸν ὄρκον, εἰ μὴ ἐν ἀπορίᾳ πασχεῖς ἀποδεῖξεως, ὡς δ Παῦλος ἐν τῷ λέ. διγ. φησι. πας οὖν δ μητες ἐπαγαγεῖν ὄρκον δρᾶσις δυνάμενος δύναται τὸν ἐπενεζέντα ὄρκον παραγωρεῖν; [Sch. z. III. 184.]

randum deferre: hoc enim in solo tute pupillarem habente actionem Paulus dig. 35. dicit: sed quod potest, qui non abundat probationibus, iusiurandum deferre. Hoc igitur de reo dictum est. Iudex vero, ut dixi, non debet iudiciale iusiurandum deferre, nisi deficiente omni probatione, ut dicit praedicta constitutio. Nota, quandoquidem non probationes ad manus sunt, non imponi iusiurandum: quando vero adsunt probationes, non vero manifestari istae possunt aut propter paupertatem, aut quam aliam causam, deferri iusiurandum.

Enantiophanis. Quaere lib. 4. Cod. tit. I. const. I. quae dicit, causam iureirando decisam adversario deferente vel ex consensu partium non retractari per iurii praetextu, nisi specialiter lex hoc excipiatur. Idem est, etiamsi iusiurandum remissum sit. Dicit autem et constitutio 12. eiusdem tituli, si deferente iudice iuratū sit, provocatio locum non esse. At quomodo locum non habente provocatione dicit in hoc digesto iudiciale, id est ex iudicis sententia praestitum, retractari? Ac nos dicimus, vel in ipso principali iudicio ante sententiam hoc fieri, vel post sententiam, et locum provocacioni esse ad similitudinem eorum, quae ex falsis instrumentis iudicata sunt, ut lib. 7. Cod. tit. 58. Instrumenta enim sunt omnia, quibus causa probatur, tam personae, quam scripturae, ut lib. 22. tit. 4. dig. 1. Fieri autem potest, ut non prohibeatur provocatio, quando deferente iudice iuratū est. Nam dicta constitutio 12. tit. I. lib. 4. tunc dicit provocacionem locum non habere, cum deferente litigatore iuratū fuerit, vel cum is, qui detulit, relationem recusaverit. Atque post iusiurandum praestitum in instrumento seu inventario praeterea veritas exquiritur, et servi torquentur, ut Novella 1. seu lib. 41. tit. 4. cap. 1. Habes aliud thema lib. 4. Cod. tit. I. const. ultima, et Novella 49. et 124. Lege etiam dig. 13. huius tit. et lib. 2. Cod. tit. 4. const. 19. et lib. 7. tit. 52. const. 4. et lib. 49. Dig. tit. 1. dig. 28. seu lib. 9. tit. 1. et lib. 2. Cod. tit. 4. const. 41. 42. Lege et lib. 4. tit. I. const. 8. et lib. 9. tit. 8. const. 2. seu lib. 60. tit. 36. cap. 15.

2) si igitur condemnatus] In hoc loco contraria manifestatur sententia eorum, qui Indices conferunt, Cyrilli et Stephani. Nam Stephanus quidem, ut mihi videtur, hoc intelligit de duobus iuramentis, de necessario et iudiciali, ut si condemnatus, sive ex iureirando necessario, sive ex iureirando iudicali, invenisse se dicat nova instrumenta, posthac denuo agere queat, quasi scilicet ambobus iuramentis retractatis. Illud vero: sin autem adversarius detulerit iusiurandum, non retractatur causa, de solo voluntario sumitur. Cyrus contra haec verba, si igitur condemnatus, de solo iudicali intelligit: illa vero, sin autem adversarius detulerit iusiurandum, de duobus iuramentis intelligit, et voluntario et necessario, et utroque ab adversario delato.

XXXII. Modestin. Pupillus¹⁾ remittere iusiurandum non potest.

1) pupillus] Cyrilli. Pupillus non iure remittit iusiurandum.

Stephani. Hoc intellige, nisi tutoris auctoritate interposita remittat, cum quo et potest initio iusiurandum deferre. Theophilus tamen beatae memoriae dicit, non posse pupillum iusiurandum remittere, etiamsi adfuerit tutor ipsi initio, quia neque potest deferre iusiurandum, nisi deficiente omni probatione, ut Paulus in dig. 35. dicit. Quomodo igitur, qui ne deferre quidem iusiurandum facile potest, delatum iusiurandum remittere poterit?

f) Fabr. in marg. emendat μὴ οὐσῶν δ. ff) Sic lego. Fabr. παραγωρεῖν. g) Fabr. in marg. pro ληγαταφού emendat ληγάτορος. gg) Adde τὸ ante ἀκριβεῖς. h) Lege τὸ μὲν ηὲν οὐν δ omissa voce καὶ. hh) L. 32. legitur in Syn. p. 242. Harm. I. 7. §. 11. et I. 12. §. 25. i) Fabr. in marg. post εἰ addit μῆ.

λγ'.^{k)} Οὐλπιαν. Ὁ κατὰ τῆς ἑαυτοῦ φωτησίας δύμνες δοκεῖ μὲν δύμνειν κατὰ τὸν θεοῦ· εἰ δὲ μὴ οὕτως ἐπηνέχθη^{l)}, ἀναθεν δύμνουσιν.

ἄνθρωπεν δύμνουσιν^{m)}. Τοῦτον ἔστιν, ἡνα, ὡς ἐπηρέχθη δύρκος, οὗτως καὶ παρασκεψή κατὰ τὸ γνόμενον δρκοπόνονⁿ⁾. [Sch. a. III. 185.]

λδ'.ⁿ⁾ Ἰδεμ. Καὶ περὶ χρημάτων καὶ πραγμάτων καὶ ἔργων ἔξεστιν ἐπάγειν καὶ ἀντεπάγειν.

Οἱ λέγων ἢλενθερῶσθαι διὰ τὸ νομίζειν ἀποθανεῖν τὸν δοῦλον, ὃν χρεωστεῖ, οὐκ ὄφελει οὕτως δύμνειν· ἀλλ᾽ η οὐκ δύμνουσιν, η λαμβάνει προθεσμίαν ἐπὶ τῷ ἀκριβώσαι, καὶ οὕτως δύμνουσι.

Οἱ πόλεως η σωματίου διεκδικητῆς δόρκος, ἐὰν ἠητῶς ἐπετράπη.

Ορκος^{o)} οὐκ ἐπιφέρεται ἀνίβω.

Οὔτε^{p)} συνήγορος, οὔτε διεκδικητῆς ἀναγκάζεται δύμόσαι.

Οὐ^{q)} ἐπάγων πρῶτος δύμνουσι τὸν περὶ συνοφαντίας, ἐὰν ἀπαιτηθῇ. ὃν οὐκ δύμνουσι πατήρ, η πάτρων.

Ἐὰν ἀμφιβάλλωσι τὰ μέρη περὶ τῆς τοῦ δύρκον ποιότητος, η δικαστῆς αὐτὸν τυποῖ.

Ἐὰν^{r)} δύρκος ἐπαχθῇ τῷ ἐναγομένῳ, η δύμνουσιν, η καταβάλλει.

Εἰ^{s)} μὴ βούλεται ἀντεπαγαγεῖν, εἰ δὲ παραιτήσεται τις τὴν ἀντεπιφοράν, παταδικάζεται· καὶ ὁ ἐξ ἀντεπιφορᾶς δύμνες οὐκ ἀπαιτεῖ τὸν περὶ συνοφαντίας δόρκον.

Οὐ^{t)} πάντως δὲ ᾧς ἐπάγεται δύρκος, οὕτως καὶ ἀντεπιφέρεται^{u)}· τὴν οὖν περὶ τούτους ζήτησιν δικαστῆς διατίθησι.

καὶ περὶ χρημάτων^{v)}. Κυριλλον. Ἐπάγεται δύρκος καὶ περὶ χρημάτων, καὶ πάντων πραγμάτων, καὶ ὀπερῶν. ἔξεστι δὲ ἀντεπιφέρειν. [Sch. b. III. 185.]

Στεφάνον. Σημείωσαι δέ, οὐτι καὶ δύνεσσάριος δύρκος στημένοις ἐπὶ παντὸς πράγματος χώραν ἔχει, καὶ οὐχ, ὥσπερ τὸ παρόν^{w)}, ἐπὶ τινῶν, οἷον ἐπὶ τῇ εἰ κέρτου πράκτουν^{x)}, καὶ τῆς πεκονίας κοντιτούτας. οὗτοι γάρ καὶ περὶ γενεσιάσιον δύρκου φέρει, δείκνυσι δὲ ὡν ἐπιφέρει λέγων, ἐπάγειν καὶ ἀντεπάγειν. ἀντεπιφορά γάρ κυρίων οὐκ εἴσιν, εἰ μὴ ἐπὶ γενεσιάσιον δύρκου, ητοι τὸν ἐν δικαστηρίῳ παρεχομένου, ὡς δύρκος ἐν τῷ κῃ. φροῖ διγέστορ. [Sch. b. III. 185.]

ἐπάγειν, παὶ ἀντεπάγειν^{y)}. Τοῦ Ἐναντιφανοῦς. Άρεν τῆς φονῆς καὶ τῆς δέσμου ἀμοτάρου, οὐκ μετὰ λογισμοῦ βιβ. κε. πτ. β. διγ. ια. καὶ ιβ. [Sch. c. III. 185.]

διὰ τὸ νομίζειν ἀποθανεῖν^{z)} Κυριλλον. Οἱ ὑποκρῶν, οὐτι ἀπέθανε Στίχος, ὃν ἐχρεώστει, η οὐκ ἀναγκάζεται δύμόσαι, η διαστήμοι λαμβάνει. [Sch. d. III. 185.]

ἐπὶ τῷ ἀκριβῷ σαι^{α)} Οὐδὲ δύφελει γάρ οὗτος δύμόσαι, οὗτοι νομίζων ὡς ἀπέθανεν δοῦλος, η οὐκ δύμνουσι καὶ δύδωσι τὸν δοῦλον, η βεβαιοῦται καὶ ἐντελῶς πληροφορεῖται, οὗτοι ἀπέθανε, καὶ τοῦτο δύμνει, οὗτοι βεβαιώσι οἶδεν, ὡς ἀπέθανεν, πόνο μόδας δηλοντί. εἰ γάρ μετὰ μόδαν, καὶ οὗτος ὄφελει τηρούτων διατίμησιν παρασκεψίν, ὡς δύρκος ἐν τῷ κῃ. διγ.

XXXIII. Ulpian. Qui per salutem suam iuravit, L. 33. videtur quidem iurare per Deum: si tamen non ita D. XII. 2. delatum est, ex integro iurat¹⁾.

1) ex integro iurat²⁾] Hoc est, ut quemadmodum delatum fuerit iuriandum, ita etiam praestetur secundum propositum praestandi iuramenti modum.

XXXIV. Idem. Etiam de pecuniis³⁾ et rebus L. 34. pr. et operis licet iuriandum deferre et referre⁴⁾. D. eod.

Qui dicit, se ideo liberatum esse, quod putaverit, decessisse⁵⁾ servum, quem debebat, non debet ita iurare: sed aut omnino non iurat, aut accipit spatium ad certiorandum sese⁶⁾, et ita iuriandum.

Civitatis vel corporis defensor⁵⁾ iuriandum §. 1. defert, si nominatim ipsi commissum sit.

Pupillo⁶⁾ iuriandum non defertur⁷⁾. §. 2.

Neque advocatus⁸⁾, neque defensor compellitur §. 3. iuriare.

Qui iuriandum defert, prior de calunnia iurat⁹⁾, si exigatur. Quod iuriandum non iurat pater¹⁰⁾, aut patronus.

Si dubitatum fuerit inter partes de iuramenti §. 5. qualitate, iudex illud formabit.

Si iuriandum delatum fuerit¹¹⁾ reo, aut iurat¹²⁾, aut solvit:

Nisi velit referre¹²⁾. Si vero recuset quis relationem, condemnatur: et qui relatum iuriandum praestat, iuriandum de calunnia non exigit.

Non omnimodo tamen¹³⁾ uti defertur iuramentum, ita etiam refertur: iudex igitur quaestionem de hac re motam dirimit.

1) etiam de pecuniis¹⁴⁾] Cyrilli. Defertur iuramentum etiam de pecuniis, et omnibus rebus, et operis. Licet autem referre.

Stephani. Nota vero, etiam necessarium iuriandum hodie in omni re locum habere, neque, ut olim, in quibusdam, utputa in actione si certum petatur, et actione pecuniae constituae. Nam etiam de necessario iureiurando loqui Iureconsultum, ostendit his, quibus utitur, verbis: deferre et referre. Relatio enim proprie non est nisi in necessario iureiurando, sive in eo, quod in iudicio praestatur, ut Paulus in digesto 28. ait.

2) deferre et referre] Enantiophanis. Praeter furti et rerum amotarum actionem, ut cum ratione lib. 25. tit. 2. dig. 11. et 12. dicitur.

3) quod putaverit decessisse] Cyrilli. Qui suspicatur, decessisse Stichum, quem debet, aut non compellitur iuriare, aut spatium accipit.

4) ad certiorandum sese] Non debet enim is iuriare, se putare, servum decessisse, sed aut non iurat et praestat servum, aut affirmat et absolute asserit, eum decessisse, et hoc iurat, se certo scire, eum decessisse, ante moram scilicet. Nam si post moram, et iste debet eius aestimationem praestare, ut Paulus dig. 30. huius

k) L. 33. legitur in Syn. p. 242. et totidem verbis in Coll. const. eccles. Lib. II. in Voelli Bibl. Jur. Can. T. II. p. 1303. l) Syn. ἀπενέχθη. Leunel. in marg. ἐπενέχθη. Hoc habet et Coll. const. eccles. I. I. m) Fabr. in marg. emendat δρκομόν. Lege antea τόν.ⁿ⁾ L. 34. pr. usque ad ἐπάγειν legitur in Syn. p. 242. et apud Attal. tit. XVIII. §. 6. o) §. 2. legitur in Syn. p. 242. et apud Harm. I. 7. §. 12. et I. 12. §. 26. p) §. 3. legitur in Syn. p. 242. et apud Harm. I. 7. §. 12. q) §. 4. legitur in Syn. p. 243. r) §. 6. legitur in Syn. p. 243. s) §. 7. iisdem verbis legitur in Syn. p. 243. Aliter exhibetur ab Attal. tit. XVIII. §. 7. his verbis: ἐκεῖνος δύναται ἀντεπάγειν τῷ ἀντιδικῷ τὸν δύρκον, ὅ ἔχων τὸν τελειον δύρκον, οὐ μὴν δὲ ἔχων τὸν τῆς συνοφαντίας ἀντεπαπτὸς γὰρ ἀντεπαπτὸν οὐκ εἴσιν. t) §. 8. totidem verbis extat in Syn. p. 243. u) Lego ἀντεπιφέρεται cum Syn. Fabr. ἐπιφέρεται. v) Fabr. in marg. emendat παλαιόν. w) Fabr. in marg. emendat πετάτον.

